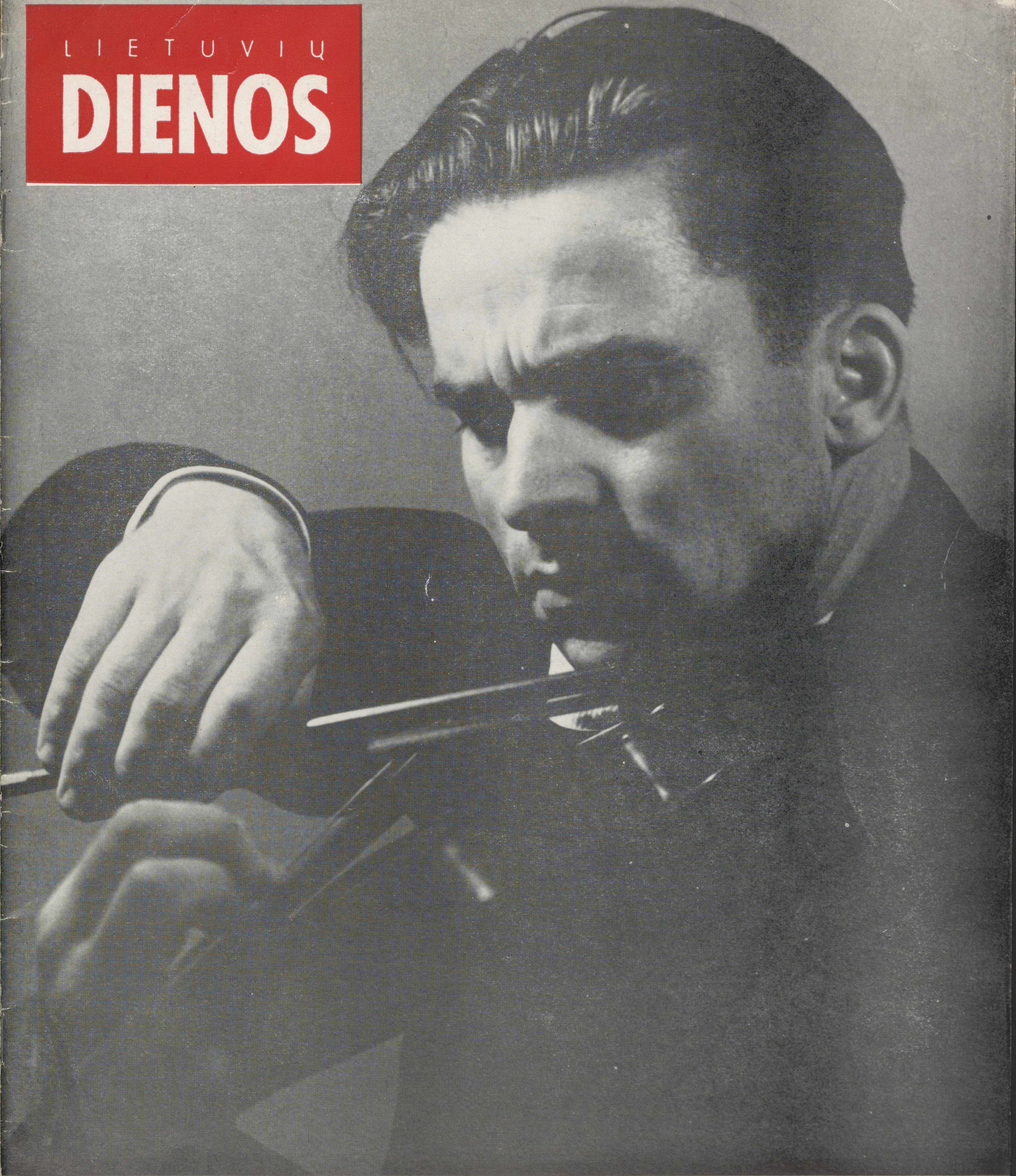

L I E T U V I U
DIENOS

LITHUANIAN DAYS
MARCH, 1957

ŠMUIKININKAS IZIDORIUS VASYLIUNAS

1957 M. KOVO MEN.

TURINYS

CONTENTS

Pranas Dailidė, JURIDINIAI PABALTIJO SAUGUMO PAGRINDAI	3
Juozas Lingis, PABALTIJYS GYVENS! Kalba per radiją į Lietuvą	4
VI. Adomavičius, SMUKININKAS IZIDORIUS VASYLIŪNAS, 50 metų sukakties proga	5
LIETUVIAI SIBIRE, poezijos ir foto reportažas	6-7
Jeronimas Ignatonis, VAGYSTĖ, humoreska iš parengto rinkinio "Vaiduokliai"	8
Petras Sagatas, PAVASARIO STEBUKLAS ir kt. eilės iš rinkinio Saulėlaidžio spinduliuose	9
Kun. A. Sabaliauskas, SDB, PRIE CEDAR LAKE, INDIANOJE	12
X., NAUJAS KOMUNISTINĖS PROPAGANDOS ARKLIUKAS LIETUVOJE	12
R. I. V. A., AMERIKIETIS VILNIAUS AERODROME	13
Algirdas Gustaitis, DAILININKAS MAX BAND	14-15
VEIDAI IR VAIZDAI, Dviguba šventė Putnamo seselių sodyboje ir kt.	16-17
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI, Aldona Stempužienė Los Angeles šv. Kazimiero koncerte ir kt.	18

ENGLISH SECTION

COMMUNISM IS AN EVIL THING by Senator W. F. Knowland	19
FROM THE LITHUANIAN POETS — The Water-Lily by K. Binkis	21
THE ENGLISH LESSON, excerpt from a novel by Magdelana Eggleston	21
CONGRESS MARKS LITHUANIAN INDEPENDENCE	22
GENERAL RAŠTİKIS RECALLS TALKS WITH HITLER AND STALIN, Bob Radcliffe	23
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, IV, by A. Bernotas	24
LITHUANIANS MAKE NEWS	25
MŪSŲ SKAITYTOJAI KURIA — Marijonos Pelkienės piešiniai	26

Bernardas BRAZDŽIONIS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Paul PUZINAS	Meno Redaktorius / Art Editor
Juozas TININIS	Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas KOJELIS	Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Milton STARK	Anglų klb. vyr. Redaktorius / Senior English Editor
Elena TUMIENĖ	Anglų klb. Redaktorius / English Editor

REDAKTORIAI ATSKIROSE VIETOSE / ASSISTANT EDITORS—VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; A. BAJORINAS, Toronto, Ont., Canada; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; PR. JOGA, Cleveland, Ohio; J. A. JURAGIS, Sydney, Australia; PR. MICKEVIČIUS, Milwaukee, Wisc.; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, Brooklyn, N. Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; A. VINGIS, Melbourne, Australia; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; BR. DAUNORAS, London, Anglija.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARbiai / PHOTOGRAPHERS—BOSTON, MASS.: VI. Adomavičius, P. Bliumas, D. Čibas, K. Gruzdas, R. Lizdeika; BROCKTON, MASS.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: G. Penikas; CHICAGO, ILL.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika, A. Stelmokas, Pr. Urbutis; CLEVELAND, OHIO: V. Bacevičius, V. Valaitis; ELIZBETH, N. J.: J. A. Ribinski; LOS ANGELES, CALIF.: Leonas Briedis, Pr. Gasparonis, Povilas Jasiukonis; MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; NEW YORK, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis; OMAHA, NEBR.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, PA.: K. Baltrukonis, F. Jakaitis, V. Gruzdis, H. Misliauskas; WASHINGTON, D. C.: P. Labanauskas; WATERBURY, CONN.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, MASS.: J. Sutkaitis; HAMILTON, ONT., CANADA: E. Gumbelevičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q., CANADA: V. Juknevičius, L. Stankevičius; TORONTO, ONT., CANADA: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas; AUSTRALIA: N. Butkūnas, P. Sakalauskas; SOUTH AMERICA: L. Kančauskas; BROOKLYN, N. Y.: Don. Šulaitis,

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS

Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:

9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: PLYMOUTH 4-1377

"Lietuvių Dienos" yra sujungtos su "Kalifornijos Lietuviu".
"Lithuanian Days" is combined with "California Lithuanian".

Skaitytojų pageidavimu prenumeratą atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiros pranešimo.
Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją informuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent.
Otherwise it will be renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiros numerio kaina 55 centai Single Copy 55 c.

PRENUMERATA metams — \$5.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00
SUBSCRIPTION \$5.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00
Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif., under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Violinist Izidorius Vasyliūnas concertizes. Vasyliūnas recently marked his 50th birthday. He is one of Lithuania's foremost virtuosos. For details see pp 5-6.

Back Cover

Ramona Raksnys pauses beside statue of George Washington in City Hall (Philadelphia) to read the Mayor's proclamation designating Feb. 16 as Lithuanian Independence Day, marking 39th anniversary of freedom. — Photo by Philadelphia Inquirer.

"LIETUVIŲ DIENŲ" PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, A. Kartanas, J. Karvelis, S. Metricks, St. Penčyla, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas, Draugas, Naujienos, Sandara.

Cicero, Ill. — K. P. Deveikis, P. Ramanauskas, J. Pautienius.

So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, Kun. J. Klimas, S. Minkus.

So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, J. Jokubaitis, Kun. J. Klimas, S. Minkus.

Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library, M. Šimonis.

Cleveland, Ohio — Dirva, V. Ročiūnas.

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.

Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.

Kenosha, Wisc. — V. Gaidelis.

Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius, L. Meyer.

Brooklyn, N. Y. — Laima, Darbininkas, Karys, Vienybė.

Great Neck, L. I., N. Y. — A. Šalčius.

Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, J. Cicėnas, Kun. L. Musteikis.

Newark, N. J. — K. Trečiokas.

E. Chicago, Ind. — E. Vilutis.

Pittsburgh, Pa. — P. Žilionis.

Cleveland, Ohio — P. Joga.

Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.

E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.

Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.

Hartford, Conn. — V. Nenortas.

Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.

Miami, Fla. — Kun. A. Tamošiūnas.

Rochester, N. Y. — A. Sabaliauskas.

Worcester, Mass. — P. Paučiukonis.

Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.

Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.

New York, N. Y. — Tėvynė.

CANADOJE:

Toronto, Ont. — Atlantic Restaurant, A. Bajorinas, Baltic Restaurant, A. Kuolas, Rūta Restaurant, J. Smolskis, Tėviškės Žiburiai, Time Cigar Store, V. Aušrotas.

Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.

St. Catharines, Ont. — K. Kudukis.

Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library), Nepriklausoma Lietuva.

Winnipeg, Man. — S. Bujokas.

W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.

Welland, Ont. — K. Žukauskas.

BELGIJOJE:

Louvain — Kun. J. Dėdinas.

ANGLIJOJE:

London — D. Daunoraitė.

Bradford — Kun. J. Kuzmickis.

Nottingham — K. Rozanskas.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — A. Vingis, B. Zūmeris.

Canberra — V. Balsys.

N. Geelong — L. Bertašius.

St. Kilda — P. Bieškevičius, N. Butkūnas.

Sydney — Kun. P. Butkus.

Adelaide — Kun. P. Jatulis.

Riverdale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.

Williamstown — Kun. L. Vaseris.

Hindmarsh — Australijos Lietuvis.

Edwardstown, S. Australia — A. Kubilius.

Cabramatta — J. Skirka.

Brisbane — K. Stankūnas.

TASMANIJOJE:

Hobart — A. Muncelis.

NAUJOJOJE ZELANDIJOJE:

Auckland — G. Procuta.

ITALIJOJE:

Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:

Madrid — Kun. K. Patalavičius.

PO VASARIO 16 D. PAMALDŲ WASHINGTONĖ, Šv. Mato Katedroje. Lietuvių Dr-jos vardu Katedros Rektoriui Msgr. John K. Cartwright liet. kryžių įteikia Elenutė Jurgėlaitė. Iš k. į d. matyti Rūta ir Irena Krivickaitės, Elena Jurgėlienė, Lietuvos lg. Ministeris P. Ža-

deikis, už Msgr. Cartwright — ponis Žadeikienė. Nematyti Dr. pirm. Povilo Mažeikos. SGR. JOHN K. CARTWRIGHT receives Lithuanian cross at Lithuanian Independence Day services in Washington's St. Matthew's Cathedral.

Juridiniai Pabaltijo saugumo pagrindai

PRANAS DAILIDĖ, Syracuse, N. Y.

Laimėjusios nepriklausomybės kovas ir susidariusios tuo keliu *politinius saugumo pagrindus*, Baltijos valstybės susirūpino *juridiniais* to saugumo veiksniais. Prie tų veiksnių priklausė didžiųjų valstybių pripažinimas, sutartys su kaimynais ir įstojimas į Tautų Sąjungą. Kad ir iš lengvo, Baltijos valstybės ir čia visus sunkumus nugalėjo ir nuo 1921 m. vasaros pasidarė pilnateisiais tarptautinės bendruomenės nariais.

Jausdamos daugiausia pavojaus savo saugumui iš bolševikų pusės, Baltijos valstybės rūpinasi pirmiausia sutvarkyti savo santykius su Sovietų Rusija. Einant Lenkijos karui su bolševikais, susidarė palankios sąlygos Baltijos valstybių *taikos sutartims su Rusija*. Bolševikai prisibijojo, kad Lenkija įvairiais pasiūlymais nepaviliotų Lietuvos ir nesusitartų pagaliau prieš Rusiją. Dėlto jie nesigailėjo lietuviams pažadų ir be ilgesnių ginčų patenkino Lietuvos reikalavimus tiek dėl sienų, tiek dėl kitų dalykų, liečiančių Lietuvos atskyrimą nuo buvusios rusų imperijos, ir 1920 m. liepos 12 d. *Lietuvos Taikos su So vietų Rusija* sutartis buvo pasirašyta.

Lietuvos akimis žiūrint, svarbiausias dalykas, susijęs su taikos sutarties su Rusija pasirašymu, buvo Lietuvos nepriklausomybės iš Rusijos pusės pripažinimo išgavimas. Tas pripažinimas turėjo palengvinti Lietuvai išsirutinti kitų valstybių pripažinimą. Tos valstybės dar vis tebegalvojo apie "vieną ir nedalomą Rusiją", mažai pasitikėdamos parceliuojančiais tą Rusiją raudonaisiais šeimininkais. Bet faktiškai, nors ir nepripažinti, bolševikai valdė Rusiją, ir kitokios

valdžios Rusijoje jau nebuvo. Dėlto lietuviams atrodė, kad nepriklausomybės Lietuvai užtikrinimas iš tos valdžios pusės gali tik prisidėti prie nepriklausomybės pamatų sutvirtinimo. Tuomet, nors ir buvo visokių apie bolševikus įtarimų, bet dar nebuvo įsitikinimo, kad jie didžiausi sukčiai ir melagiai, kurių žodžiu negalima pasitikėti. Lietuviai laukė iš taikos sutarties su Rusija ir Lietuvos saugumo sustiprinimo. Ir tikrai, kaip kitaip galima buvo vertinti pirmą tos sutarties straipsnį, kurs skamba taip:

"Pasiremddama RSFSR pareiškimu, kad visos tautos turi laisvo apsisprendimo teisę, kuri eina iki visiško atsiskyrimo nuo valstybės, kurios dalį tos tautos sudarė, Rusija be rezervų pripažįsta Lietuvos valstybės nepriklausomybę ir suverenumą su visomis juridinėmis pasekmėmis, iš to pripažinimo išplaukiančiomis, ir laisvu noru ir visam laikui atsisako nuo visų savo suvereninių teisių į lietuvių tautą ir jos teritoriją. Faktas, kad Lietuva anksčiau priklausė Rusijai, neužtraukia lietuvių tautai ir jos teritorijai jokios prievolės šios šalies atžvilgiu."

Tokie pat nuostatai buvo įrašyti ir į Latvijos ir Estijos taikos sutartis su Rusija. Reikia pastebėti, kad bolševikai jau nuo 1920 m. savo santykiuose su Baltijos valstybėmis nedarė tarp jų beveik jokio skirtumo. Joms visoms buvo taikoma ta pati politika, tie patys sutarčių šablonai ir viskas buvo atliekama beveik tuo pačiu laiku. Tačiau tai nė kiek nemažino taikos sutarčių reikšmės Baltijos valstybių akyse. Tos sutartys pasidarė pagrindu jų santykiams su Sovietų Rusija iki antrojo pasaulinio karo.

PRANAS DAILIDĖ, Syracuse, N. Y., universiteto instruktorius; matematikas, teisininkas, diplomatas ir žurnalistas.

Pirmaisiais Lietuvos nepr. metais D. buvo paskirtas atstovu Kaukazo valstybėms, nuo 1921 m. dirbo Užs. Reikalų min. centre, buvo Eltos, informacijų agentūros direktorius, po to dirbo biudžeto ir finansų srityje, nuo 1939 m. pas kirtas pasiuntiniu ir įg. ministeriu Latvijai. (Čia jį ir matome savo kabinete prie darbo stalo).

Žurnalistinį darbą pradėjo 1908 m. Redagavo oficioją Lietuvą, Lietuvos Žinias, buvo L. Žurnalistų S-gos pirm., suorganizavo Baltijos Spaudos Santarvę ir jai pirmininkavo. Dabar pasaulio politikos klausimais rašo Santaroje, Margutyje, Darbininke ir kt. Vienas iš svarbesnių D. veikalų yra Lietuvos sutarčių su svetimomis valstybėmis kodifikacija. Periodikoje yra spausdintos raudonosios ir rudosios okupacijų atsiminimų, kuriuos ketina išleisti atskira knyga.

PRANAS DAILIDĖ, Syracuse, N. Y., university instructor, mathematician, jurist, diplomat and journalist.

KITOS SUTARTYS SU SOVIETŲ RUSIJA PATIKRINANČIOS SAUGUMĄ

Siekdami įsiterpti į tarptautinę bendruomenę ir tuo keliu išplėsti savo įtaką tarptautiniame gyvenime, bolševikai nepasitenkino vien taikos sutartimis su savo kaimynais. Po pirmojo pasaulinio karo Europai ir Amerikai labiausiai rūpėjo užbėgti už akių tokio karo pasikartojimui. Tuo tikslu buvo įkurta Tautų Sąjunga, ir visa Europa susaistyta saugumo sutarčių tinklu. Kad užmigdytų laisvojo pasaulio budrumą pagrindinių bolševizmo siekimų atžvilgiu, sovietų šulai dėjos didžiausiais saugumo patikrinimo šalininkais. Nepasitenkindami vakaruose įvesta saugumo sistema, jie išgalvojo dar ypatingą, jų siekimams pritaikintą saugumo sistemą, kurios pagrindą sudarė vadinamos nepuolimo sutartys. Tos sutartys buvo papildytos vėliau "susitarimu dėl užpuolimo apibrėžimo" ir sutartimis dėl taikos ginčų sprendimo. Kai šiandien sugretiname tos rūšies sutartis su Baltijos valstybėmis, mums darosi aišku, kodėl tos valstybės savo saugumą iš Sovietų pusės laikė beveik visu pilnumu patikrintą. Juk štai, pavyzdžiui, pirmame nepuolimo pakto su Lietuva straipsnyje skaitome:

"Aukštos susitariančios šalys pasižada susilaikyti tarpusavyje nuo visokios agresijos viena prieš kitą, o taip pat nuo visokios prievartos, kuri galėtų būti nukreipta prieš antrosios susitariančios šalies teritorijos saugumą ir neliečiamybę, jos suverenitetą ar politinę nepriklausomybę, nepareinamą nuo to, ar ta agresija ar prievarta būtų vykdoma atskirai ar drauge su kitomis valstybėmis, karą paskelbus ar be karo paskelbimo."

Ketvirtame gi straipsnyje arbitražo ir taikos ginčų sprendimo sutarties, kurią Lietuva pasirašė su Sovietų Sąjunga 1932 m., skaitome:

"Aukštos susitariančios šalys pasižada viena antrai sutvarkyti arbitražo keliu visus ginčus, vistik kurio pobūdžio ar kilmės jie bebūtų, kurie galėtų tarp jų iškilti po šios sutarties pasirašymo ir kurie negalėtų būti išspręsti per tam tikrą laiką diplomatinio keliu, spręsti juos mišrioje taikomoje komisijoje, kurios sudėtis, teisės ir veikimas bus nustatyti specialia sutartimi, kuria abi šalys pasižada kuogreičiausiai sudaryti ir kuri įgys galios tuo pačiu laiku, kaip ir šioji konvencija."

O minimos ketvirtame arbitražo konvencijos straipsnyje sutarties dėl taikomosios komisijos pirmas straipsnis šitaip skamba:

"Aukštos susitariančios šalys pasižada viena antrai perduoti taikingam sprendimui taikomajai komisijai, sudarytai žemiau nurodytomis sąlygomis, visus ginčus, vis tiek kurio pobūdžio jie bebūtų, kurie kils po anksčiau pasirašytos sutarties įsigaliojimo ir kurie negalės būti iš-

spręsti per tam tikrą laiką diplomatinio keliu. Šis įsipareigojimas apima taip pat visus ginčus, kurie liečia aiškinimą ir vykdymą sutarčių, jau pasirašytų ar kurios galės būti pasirašytos ateityje tarp aukštųjų susitariančių šalių."

Tuo tarpu 1933 m. pasirašytoje su Sovietų Sąjunga sutartyje dėl užpuolimo apibrėžimo skaitome:

"...tarptautiniuose susirėmimuose bus laikomas užpuoliku, kas pirmutinis bus padaręs vieną sekančių veiksmų:

.

2. Įsibrovimą su ginkluotomis pajėgomis, net karo nepaskelbus, į kitos valstybės teritoriją."

Trečias gi tos pat sutarties straipsnis nustato, kad jokia politinio, militarinio, ekonominio ar kitokio pobūdžio priežastis negalės būti laikoma pateisinamu puolimu, numatytam pacituotame antrame straipsnyje.

Visi suminėti sutarčių nuostatai yra tokie aiškūs, kad jokie bolševikų išsisukinėjimai negalės nuneigti tų sutarčių sulaužymo antrojo pasaulinio karo metu, kai Sovietų Sąjunga užpuolė Baltijos valstybes ir jas pavergė. Bet iki to užpuolimo bolševikams sekėsi taip gerai vaidinti taikingumą ir nuslėpti raudonojo kolonializmo planus, kad Baltijos valstybės tokio užpuolimo visai nesitikėjo. Bet bolševikai prigavo tuomet ne vienas Baltijos valstybes. Jų melams ir apgaulėms pasidavė ir visa eilė kitų kraštų. Nežiūrint savotiškos politinės ir ūkinės santvarkos, Sovietų Sąjunga buvo priimta į Tautų Sąjungą, kuri po pirmojo pasaulinio karo buvo svarbiausia tarptautinė organizacija taikai palaikyti. Šios organizacijos statutas taip pat turėjo eilę nuostatų, svarbių Baltijos valstybių saugumui. Ir kai jos nuo 1921 m. vasaros buvo Tautų Sąjungos nariais, jos taip pat galėjo tikėtis Tautų Sąjungos paramos, jeigu jas koks kaimynas užpultų. Patikrinančios Baltijos valstybių saugumą sutartys su Rusija ir priklausymas Tautų Sąjungai atrodė toms valstybėms pakankama jų saugumo garantija. Nors ir buvo galvojama apie kai kuriuos valstybių susigrupavimus gynimosi reikalams ir pirmoje eilėje Baltijos valstybių tarp savęs, bet tokiam galvojimui buvusioms tuomet sąlygomis trūko lemiamo imperatyvo. Be to, tokių susigrupavimų sudarymą trukdė ne tik kai kurie skirtumai Baltijos valstybių pažiūrose į juos, bet ir didžiųjų kaimynų įtaka.

BALTIJOS VALSTYBIŲ SĄJUNGOS IDĖJA IR JOS PRAKTIŠKI PRITAIKYMAI

Po pirmojo pasaulinio karo visa Vakarų ir Centro Europa buvo susaistyta Saugumo sąjungomis ir pagalbos sutartimis. Greta Didžiosios Santarvės, kurią sudarė Britų Iperija, Italija, Japonija ir Prancūzija, / **NUKELTA** | 11 PSL.

PABALTIJYS GYVENS!

JUOZAS LINGIS, Stockholm, Švedija
Kalba, pasakyta į Lietuvą per A. B. Europoje

Gimtosios žemės ilgesys, suakmenėjęs mūsų akių leliukėse surinko mus šioms vasario 16-tos išskilmėms savo kalbose bei pokalbiuose neatsikirti nuo jūsų anapus marių gintarinių. Mes esame giliai įsitikinę, kad ir jūs, kuriuos raudonasis siaubas jėga ir smurtu verčia užmiršti vasario 16 laisvės rytą, savo širdyse dar išskilmingiau minite tas nepriklausomybės išskilmes ir Baltijos bangomis susiliejęs su mumis, gyvenančiais nors ir svetimame, bet didžios laisvės ir demokratijos krašte, kur mes galime viešai ir savo mintis ir jausmus pareikšti.

Nors ir neplatūs vandenys mus skiria, tačiau tik labai retais ir išimtiniais atsitikimais mes galime broliškai paspausti rankas ir išsakyti širdies gėlą vieni kitiems. Su neišsakomu įtempimu mes sekame kiekvieną jūsų žygį, kiekvieną jūsų atodūsi, įvairiausiomis priemonėmis mus pasiekiantį. Su skausmu krūtinėje ir priešaika naujam ryžtui mes sutinkame kiekvieną kraujo putą, atplaukiančią Baltijos bangomis ir pranešančią mums apie naujas aukas jums bekovojuojant už garbingą mūsų tėvų palikimą.

Paskutinių dienų įvykiai Lenkijoje, Vengrijoje bei kitur įrodė, kokia nepalaužiama galybė kiekvieno tauraus patrioto viduje, kad jis stoja net žūtubūtinėn kovon už krašto laisvę. Įvykiai tuose kraštuose įrodė žmonijai, kaip nekenčiamą yra tironija ir kaip vertinama laisvė. Neramumai pačioje Sovietų Sąjungoje verčia nuožmiuosius diktatorius dar kartą susimąstyti, kad priešpaula, paverčiant žmogų vergu ir robotu, atimant iš jo gyvenimo ir darbo džiaugsmą bei izoliuojant jį nuo pasaulio, negali išsilaikyti, kad ir kaip tas žmogus būtų kankinamas ar beatodairine melaginga propaganda bei klastingais pažadais verčiamas būti lanksčiu režimo įrankiu.

Kas gali pakirsti jaunystei sparnus! Studentų bruzdėjimai Maskvos, Leningrado, Vilniaus, Talino ir kituose pavergtų kraštų universitetuose dar kartą pasauliui parodė, kad dinamiškos jaunos dvasios neužslopinsi klastingais vyliojimais, vergų stovyklomis, karčiais ar kartuvėmis.

Akademiniis jaunimas, šaknimis įaugęs į tėvų žemę ir žiedais siekiąs saulės, kaip buvo, taip ir pasiliko visų amžių gyvenamojo laikotarpio reaktorius, kurs, atradęs kad ir mažiausią plyšėlį geležinėje uždangoje, savo atomine jėga ima jį sprogdinti ir leisti pirmąsias iš priešpaudos išsilaisvinimo prošvaistes. Ta akademinio jaunimo uždegta laisvės ir išsilaisvinimo ugnis kaip krivulė keliauja iš kiemo į kiemą, nešdama gandą ir šaukdama visas paslėptas jėgas iš visų visuomenės klasių ruoštis didžiam laisvės žygiui.

Tas krivulės gandas pasiekia ir mus vakarų pasaulyje ir dar labiau uždega ir įpareigoja mus neleisti tai jūsų šventai laisvės pastangų ugniai priblėsti, o visokiais galimais ir sugebėjimais skleisti tą gandą tiems, kurie gali pakreipti šio nerimo ir baimės apimto pasaulio įsibėgėjimą tikrosios laisvės, gerbūvio ir darnumo kryptimi ir visomis leistinomis priemonėmis šaukti pasauliui, kaip žalojama mūsų numylėta tėvų žemė ir kaip kankinami jos žmonės. Mes dirbame ir kiek jėgos, laikas ir galimybės leidžia, nei iš rankų, nei iš širdies neišleidžiame Lietuvos laisvės bylos.

Kai sovietų tankai pradėjo traukintis Vengrijos išsilaisvinimo diegą, čia Švedijoje visų klasių ir visų pažiūrų žmonės, išskyrus Kremliaus pakalikus, viešai pasmerkė smurtą ir terorą. Toje taip aktualioje įvykių eigoje nebuvo čia Švedijoje pamirštas ir Pabaltijo klausimas. Tame įvykių sūkury didysis Pabaltijo draugas ir nepailstamas kovotojas už Pabaltijo teises į laisvę ir nepriklausomybę, prof. Birger Nerman pasaulin paleido savo knygą, entuziastinga ir viltį keliančia antrašte — "Pabaltijys gyvens."

Brangios sesės ir broliai, jūsų pasyvi ar aktyvi kova yra akstinas mums naujiems ryžtams, naujai duoklei, o mūsų nepertraukiamos pastangos nuolatos priminti pasauliui Lietuvos laisvės bylą tegul būna įrodymas, kad mūsų visų darbai ir žygiai subėga į vieną ir tą patį tikslą — išlaisvinimą mūsų brangios tėvynės,

SMUIKININKAS IZIDORIUS VASYLIUNAS

Jo 50 metų sukakties proga

VLADAS ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.

Prieš atgaunant nepriklausomybę ir ją tik atgavus, Lietuvoje buvo ne tiek jau maža savos inteligentijos: ir savų daktarų, inžinierių, advokatų, profesorių, aktorių, tapytojų, dainininkų, net operos solistų ir kompozitorių, europinio masto, kaip Čiurlionis... Bet nebuvo nė vieno savo solisto - instrumentalisto - virtuozo. Tik nepriklausomybės metais pavyko jų labai nedidelį kiekį užsiauginti — namie ir svetur. Tai tokie menininkai, kaip V. Bacevičius, A. Kuprevičius ir dar keli kiti.

Jų tarpe savo pasiruošimu, gilia menine siečia, savo instrumento pažinimu, tonu ir muzikiniu jautrumu, o ypačingai savo energija, ryžtu, platesnių kelių ieškojimu bei rimtos ir vertingos muzikos populiarinimu lietuvių tarpe vienas iš pirmaujančių be abejo yra smuikininkas solistas Izidorius Vasyliūnas.

Ypačingai tuo jis yra išskirtinas, kad jis pirmasis yra organizavęs instrumentinės-kamerinės muzikos koncertus plačiau Lietuvoje, tam pasitelkęs ir kitus mūsų muzikus, pirmas įvedęs į koncertų programas lietuvių kompozitorių smuiko kūrinius, nenurimęs ir plačiai koncertavęs Vokietijos stovyklose ir už jos ribų.

Vasyliūnas kaip menininkas plačiai reiškiasi ir Naujajame Pasaulyje, ruošdamas vieną koncertų seriją po kitos, rodydamas pasaulinius smuiko kūrybos meistrus, o taip pat ir savus, lietuvių, kūrėjus.

Su Vasyliūnu pirmą sykį susitikau Kauno Konservatorijos simfoniniam orkestre, pradėjęs ten dalyvauti (grojau violončele) bene 1929 m. Ir iš sykių pamačiau, kad jis išsiskiria iš visų kitų mokinių (o smuikininkų ten būta per 20). Netrukus jis jau buvo to orkestro koncertmeisteriu. O per mokinių pasirodymus (didesni vykdavo ir Valstybės Teatre) dažniausiai jis atlikdavo ir solo — kokį nors gana sunkų koncertą (pav., Mendelssohno...).

Nepamiršiu jo per ištisą eilę metų ruošų nedidelio styginio sąstato be galo nuotaikingų jo pamėgtos religinės muzikos grojimų per rezurekcijas ir Bernelių Mišias Vytauto bažnyčioje Kaune, kur ir man tekdavo dalyvauti.

Po to — karas, okupacijos, išsiblaškymas nežinia kas kur. Susitikome kariuomenėje Vokietijoje, Poesnecko mieste (Thuringijoje), į kurį

jis atvyko iš subombarduotos Vienos. Tai buvo 1944-45 metų žiemą ir pavasarį: ir čia jis smuikavo lietuviams ir vokiečiams, nežiūrėdamas sunkių karo ir gyvenimo sąlygų. Girdėjau jį koncertuojantį DP stovyklose solo, su trio, kvartetu.

Vėl susitikome South Bostone. Kaip ir visuomet: kupinas kūrybinio entuziazmo, energijos, optimizmo, jautriai besisielojąs muzikos reikalais, atsidavęs muzikai visa siela ir širdimi.

Štai jo gyvenimo kelias. Smuikininkas I. Vasyliūnas gimė Petrapilyje. Su motina ir broliais į Lietuvą grįžo 1918 m. rudenį, į savo ūkį Vievio valsčiuje, Trakų apskr. Šalia ūkininkavimo čia teko išeiti liaudies muzikanto stažą. 1926 m. persikėlė į Kauną muzikos studijuoti. Pasi-mokęs 3 mėnesius privačiai, 1927 m. sausį įstojo į Kauno Muzikos Mokyklą (vėliau - Valst. Konservatoriją) Joje baigė smuiko klasę pas prof. Vladą Motiekaitį 1935, kartu baigdamas ir visus kitus privalomus dalykus. Po to dvejus metus dar specializavosi pas prof. Metzą.

Tolimesnės smuiko studijos siekia Vasaros kursus Potsdame, Vokietijoje, pas prof. George Kulenkampf, ir Bremene pas prof. Hermann Gravesmuhl.

Pedagogo darbą pradėjo Jėzuitų gimnazijoje Kaune. Čia išbuvo nuo 1930 iki 1940. Metus dirbo Vilniaus Muzikos Mokykloje. Nuo 1941 buvo pakviestas į Kauno Valstybinę Konservatoriją ir kartu užėmė Kauno Operos koncertmeisterio vietą. Operos orkestre prieš tai buvo grojęs nuo 1936 metų. Iš Operos pasitraukė 1943 dėl susilpnėjusios sveikatos. Vėliau buvo koncertmeisteriu Kauno Valst. Radijofone.

1944 m. vasarą pasitraukęs su šeima į Vakarų, sustojo Vienoje, kur buvo priimtas į simfoninį orkestrą pirmuose smuikuose. 1945 metų pradžioje per Thuringiją atsikėlė į Bavariją, o paskui į Dillingeną. Čia dirbo Dillingeno progimnazijos muzikos mokytojo darbą.

1950 m. emigravo į Kolumbiją, kur Cauca Universitete turėjo smuiko klasę ir vadovavo mokytojų kameriniam ansamblui.

1954 m. kovo 19 apsigyveno JAV-se. Šiuo metu yra vargonininkas ir chorvedys šv. Pranciškaus liet. parapijoje Lawrence, Mass., pas prel.

SMUIKININKAS IZIDORIUS VASYLIŪNAS savo šeimos tarpe, Lawrence, Mass. Žmona Elena baigusi V. D. unte pedagogikos mokslus, sūnus Vytenis lanko vid. mokyklą ir padeda tėvui vargoninkauti ir yra nuolatinis tėvo koncertų akompaniatorius pianinu, duktė Rasa lanko vid. mokyklą ir mokosi griežti smuiku.

VIOLINIST I. VASYLIŪNAS and his family, Lawrence.

Pr. Jūrą. Iš čia surengė jau visą eilę smuiko koncertų lietuvių ir amerikiečių tarpe.

Neseniai Vasyliūnui suėjo 50 metų. Ta proga aplankiau ir patiekiau keletą klausimų, kurių atsakymai LD žurnalo skaitytojams plačiau supažindins su Vasyliūnu, kaip kūrėju-menininku.

SMUIKININKO I. VASYLIŪNO muzikos mokiniai Cauca universiteto salėje, Popayan mieste, Kolumbijoje, koncerto PUPILS OF VIOLINIST I. VASYLIŪNAS perform in auditorium of Cauca University, Popayan, Colombia, 1954.

metu, 1954 m. kovo mėn. Vasyliūnas dešinėje.

IZ. VASYLIUNAS (paskut. eilė iš dešinės) tarp Muzikos Konservatorijos mokinių 1931 metais. Prieky vidury muzikos prof. J. Bendorius. (Rašinio-pasikalbėjimo su Vasyliūnu autorius V. Adomavičius III-čias iš dešinės).

I. VASYLIUNAS (last row, second from right) with fellow students at conservatory of music in Lithuania.

— Norėtume išgirsti apie Tamstos muzikinę veiklą ir meninės kūrybos bruožus — repertuarą ir pan.

— Man daugiausia teko dirbti kamerinės muzikos srityje. Jau konservatorijos metais susibūrėme į styginį kvartetą, kuris vėliau pasireiškė viešumoje, o su pakeitimais buvo atkurtas tremtyje. Grojome Haydno, Beethoveno, Mendelssohno, Čiurlionio, Dvožako, Čaikovskio, Borodino ir kt. kvartetus.

Nemažai teko groti trio ansamblyje. Nuširdi partnerė Lietuvoje buvo Marija Alšlebenaitė, tremtyje — prof. Ružyckis ir neatskiriamas draugas čelistas Mykolas Saulius, kuris dalyvavo ir visuose kvartetuose. Iš trio pažymėtinų veiklų buvo grota Beethoveno, Haydno, Dvožako (Dumky), Čaikovskio, Rachmaninovo, Arenskio, Sinring, Kahn, Mendelssohno abu trio, Saint-Saensio ir kt.

Sonatos buvo kita susidomėjimo fazė. Su Andriumi Kuprevičium esame atlikę Beethoveno Pavasarį, Mozarto e ir G, Brahmsio G ir d, Respighi, Cezar Franco, Banaičio, Gruodžio, Griego c sonatas.

Su Stasiu Vainiūnu davėme trijų Brahmsio sonatų rečitalį.

Bavarijoje su Horta Wieser grojau Mozarto F, Brahmsio A, Griego G, Wolf Ferrari, Gruodžio, Max Regerio fis, Schumano a, Banaičio, Pfitznerio e, sonatas.

Kolumbijoje teko groti Gaidelio, Faure, Uribe Holguin, Antonio Maria Valencia sonatas.

Smuiko solinės literatūros reikšmingesnių buvo grota: Mozarto, Mendelssohno, Brahmsio, Respighi koncertai, Saint-Saensio Rondo Capriccioso, Sindigo suita, Čaikovskio Serenadą, Handelio, Tartini sonatos, specialus Bacho partitų rečitalis.

— Tamsta vienas iš nedaugelio atlieki lietuvių autorių kūrinius, prašome pasakyti savo nuomonę apie jų vertę ir kaip juos priima svetimtaučiai. Ar nebūtų galima praskinti jiems kelio į šio krašto koncertų sales?

— Esu atlikęs Gruodžio smuiko sonatą, A la Chopin, Jūros dainą, Valsą, K. V. Banaičio smuiko sonatą, Vandens lėlį, Vl. Jakubėno Me-

lodiją, Račiūno Iš tėviškės, Rymojo mergelė, Nusileiski, saulele, Gaidelio smuiko sonatą smuiko koncerto II-ją dalį, Drugelis, Verpėja, Be tėvynės, Lietuviškas šokis Nr. 1, Malda (su vargonais), Lietuviškas šokis Nr. 2, Budriūno Rauda, Nabažo Andante, Užpolevičiaus Scherzando, Lopšinė, Karnavičiaus Du capriccio, Žilevičiaus Dirbu tiltai per Nemunaičį, Gieda gaideliai, Kačanausko Tarantelė, Sėdžiu po langeliu, Laumenskienės Atsiminimas, Aleksandravičiaus Sveika Marija, Gaižausko Svajonėlė.

Iš lietuviškosios smuiko literatūros rinkausi tai, kas man atrodė meniškai vertinga. Šiandieną savo nuomonės nesu pakeitęs: tiek Gruodžio, Banaičio, Račiūno, Jakubėno, Budriūno, tiek Gaidelio, Nabažo, Užpolevičiaus dalykai, kuriuos grojau yra aukštos meninės vertės. Jų vertę sudaro aukšta kompozicinė technika, išplėtotas savitas stilius, būdingi lietuviškumo bruožai.

Mano akompaniatorė vokiečių Horta Wieser daugelį tų dalykų buvo išstudijavusi, ji buvo nuomonės, kad gerai lietuviškus dalykus pažinus, jie pasidaro gražūs ir įdomūs. Jie perdėm originalūs ir pasižymi tikru meniniu polėkiu.

Dėl kelio mūsų veikalams į šio krašto sunkiai prieinama reikia atvirai pasakyti, kad jis yra ir lengvas ir sunkus. Lengvas, nes užtenka 500-1000 dolerių, kad daugelių simfoninių orkestrų dirigentai paimtų kokią veiklą pastatyti. Betgi labai sunkus, jei norėtumėm sulaukti, kol su detektyvų pagalba Amerikos menininkai susiras mūsų stalčiuose betrūnijančius mūsų kompozitorių veikalus.

Norint, kad mūsų kūryba pasidarytų plačiau žinoma, turime pirma patys savo tarpe sukurti sąlygas tai kūrybai bent gyvuoti, jei jau nesaikytume — klestėti. Iškelus ją į tinkamą aukštumą pas save, galėtume ir kitus sudominti. Muzikinė kūryba šiaandieną yra laikoma tautos dvasingumo poreikiu, ir ji pirmoje eilėje turi aptarnauti savo tautą. Kitus ji domina tiek, kiek ja sudomina.

NUKELTA | 12 PSL.

LIETUVIAI SIBIRE

KALNUOTAME KRASNOJARSKO RAJONE, Sibire, Ungut kaimas, kuriame gyvena daug išvežtųjų liet. šeimų. Foto nuotrauka gauta praėjusių metų gale.

THIS IS WHERE many Lithuanians live in Siberia. Photo was received at end of last year. Region is known as Krasnojarsk.

UŽ SODYBŲ GALULAUKĖJE. Nuotrauka daryta pernai metų rugp. mėn. Matyti, kažkas žydi, tik nežinia — gėlės ar piktžolės.

VIENA AMNESTUOTOJI išeina iš savo privataus "namo", kurį ji įsikūrė, paleista iš priverstino darbo stovyklos ir gavusi teisę gyventi "laisvai". Į panašų rūšį Lietuvoje ūkininkai kasdavo bulves žiemai.

"SIBIRO SAMOVARAS". Mižiniškoje miško kirtimo stovykloje maža poilsio aikštelė, kur sustojusio sunkvežimio malkomis kūrenamas motoras atstoja krosnį. Čia darbo vergai pasiūdo sugrūbusias rankas, skaito gautus laiškus... Siunčiantieji siuntinius į Sibirą savo artimiesiems turėtų atsiminti vietos sąlygas.

SIBERIAN SAMOVAR. Deportee laborers pause a moment from felling trees to rest and warm themselves. This is a telling picture to people who are thinking of sending gifts to relatives in Siberia. They should bear in mind the need for Arctic clothing.

S I B I R A S

SIBIRAS DIDINGAS,
SIBIRAS GRAŽUS.
SIBIRAS TURTINGAS,
SIBIRAS ŽIAURUS.

SIBIRAS DERLINGAS,
SIBIRAS PUKUS.
SIBIRAS KLASTINGAS,
SIBIRAS BAISUS.

1949

SIBIRO DRAUGAI

KAS ATJAUČIA SKAUSMĄ LIETUVIŲ?
— TYRAI.

KAS MATO AŠARAS MŪSŲ?
— LAUKAI.

KAS DRAUGAS ČIA MŪSŲ?
— VARGAI.

KAS ŽINO ATEITĮ MŪSŲ?
— KAPAI.

P U Č I A V Ė J A S

Pučia vėjas, šiaurės vėjas, blaškydamas medžių šakas.
Bolševikai mus užvaldė ir išvežė mūs šeimas...

Stovi mašina paruošta prie gimtų namelių,
O mes slepiamės miškuose, atsiskyrę nuo tėvelių.

Pasakyk, brangus tėveli, kas surišo tau rankas,
Į mašiną įsodino, Dievas žino, kur išveš?

Duok, tėveli, man duonelės, duok pienelio man saldaus,
Leisk, tėveli, į namelį, aš rankutes atšalau.

Nėr, sūneli, tau duonelės, nėr pienelio tau saldaus,
Nėra gimtojo kampelio, nėr gyvenimo ramaus.

PASTABA: Čia dedama trejetas eilėraščių iš viso pluošto, kurį redakcija yra gavusi iš Sibiro. Juose labai ryški tremtinių sunki dalis ir stipri dvasia.

PASKUTINIS ATSIŠVEIKINIMAS su mirusiu Sibire. Karste guli lietuvis patriotas, intelektualas, 42 metų amžiaus tremtinys, išvežtas 1941 m. Po 4 metų priverstino darbo paleistas be teisės išvykti iš Sibiro. Tėvo palaidoti iš Lietuvos nuvyko jo 15 metų sūnus, kuris į Lietuvą nebegrįžo ir šiuo metu yra Sibire. Prie karsto tokio pat likimo lietuviai-ės. Jei kas iš skaitytojų rastų jų tarpe sau pažįstamų ir norėtų parašyti, kreipkitės į LD adm.,

LAST RITES are paid a young Lithuanian who died of hardship and privation as a deportee in distant Siberia.

TIKRAS ATSITIKIMAS

Iš žemaitės Raštai, II tomas

Vieną sykį mūsų mokytojas klausia:

—Vaikai! Pasakykite, kame yra išmintingų žmonių daugiausia?
Mes tylime.

Antrą sykį atkartoję klasimą. Niekas nieko nesakome. Paskui stačiai į Varnos Jonuką įspėjo:

—Tu pasakyk, kame daugiausia išmintingų žmonių?

Varniukas pamislįjęs, galvą pakėlęs, tarė:

—Siberijoje! nes tenai visus išmintinguosius maskoliai išveža...

Mes visi aiškiai supratome, jog teisybę Varniukas atspėjo. O mokytojas uk-smiks, uk-smiks, a nė pikš!..

1903 m.

VIENOS MAŽOS MERGAITĖS, REGINOS, kartu su tėvais gyvenančios Sibire, piešinys (prastais spalvotais pieštukais), atsiųstas savo tetai į Ameriką. Kitoje piešinio pusėje mergaitė įrašė žemiau dedamą eilėraščių-trioletą "Dėlko mamytė verkia?"

THIS IS CRAYON DRAWING done by a little girl in Siberia, where she and her parents are deportees. The drawing, mailed to an aunt in the U.S., was accompanied with a delightful Lithuanian verse, which is given on this page.

Dėl ko, dėl ko mamytė verkia?
Juk taip šilėlyje gražu...
Žibutės žiūri prasimerkę:
Dėl ko, dėl ko mamytė verkia?

Ko sadulėlės lyg pavargę
Tarp liemeningųjų beržų?
Dėl ko, dėl ko mamytė verkia?
Juk taip šilėlyje gražu!

JERONIMAS IGNATONIS, Chicago, Ill., lituanistas literatas, pedagogas, vietos LD red.
JERONIMAS IGNATONIS, writer and teacher, is a Lith. Days ed. in the Chicago area.

Jeronimas Ignatonis gyvenime yra reiškęs keliose srityse — jis yra buvęs karininkas, mokytojas, chorų organizatorius ir vadovas, vaidinimų režisiorius ir autorius ir kt.

Spaudoje bendradarbiauti pradėjęs prieš 30 metų, Ignatonis rašė eilėraščių, novelių, apysakų, vaidinimų. Keletas parengtų spaudai beletristikos dalykų liko Lietuvoje. Muenchene liet. kolonija pastatė jo komediją Žentas per prievartą. Paskutiniu laiku Drauge išspausdino eilę feljetonų ir turi parengęs porą romanų, kurie taip pat gyvenimą rodo kreivame veidrodyje, paliečiant kiek senųjų, tiek ir naujųjų ateivių neigiamybės.

VAGYSTĖ

JERONIMAS IGNATONIS

Nežinau, kaip čia dabar pasakyti — atsitiktinumas ar stebuklas: Kleopas Kemsys kviečia į krikštynas. Gyveno sau žmogus dvidešimt metų, nepakeitęs žmonos, o dabar štai tau — krikštynos! Kleopą Kemsį pažįstu iš seno. Studentavimo laikais vienu švarku pasikeisdami eidavome į šokių vakarus. Bet kai jis vedė — dvidešimt metų neperžengė mano kojos jų laimės slenkščio. Ir dabar, gavęs kvietimą, ir dar į krikštynas, — maniau, kad balandžio pirmoji iškrito iš dangaus.

Broleliai, netikėčiau dar, jei ne mano vienpatystės draugas Jurgis Mauka:

— Na, ir... atsitiko... ruoškimės, —
— Na, ir... atsitiko... ruoš - kimės, — suskandavo šiuos žodžius Jurgis ir užspringo.

— Kur? — aš dar klausiu.

— Tai ir pasakė — kur? Į krikštynas! Netiki?! Dievaži, aš pats mačiau, kaip Kleopas dvi paras gimdė. Lakstė vyrelis ligoninės koridoriais, cigarus kramtė, karštus šuniukus valgė į smėlį pasidažydamas. Neatskyrė druskinės nuo peleninės. O kai sužinojo, kad gimė sūnus — užmiršo ir žmoną pasveikinti.

Jurgis visuomet viską gerai žino. Jis žino, kada Patura su žmona apsimtumo, žino, kada panelė Styrynaitė dūsauja iš meilės ir kada iš nusiminimo. Netikėti negalima. Tai gi, ir ruošiamės.

— Neapsikiaulink, — sako man Jurgis Mauka, einant į krikštynas.

— Atsimink, kad tu eini pas Kleopą Kemsį. Ponia Kemsienė ne iš tų, kuriai gali ir pašonėn gnybtelti. Broleli, ji su stiliumi. Tai ne tu! Kai tik išmeti vieną stikliuką — tuojau dainuoti, ir dar nusivelki švarką. Kad nors gerą balsą turėtum! Man rodos, kad tu tik vienintelę dainą težinai — „Ant kalno mūrai“, ir daugiau nieko, — bamba visą kelią Jurgis. Jau man pikta pasidarė.

— Būk ramus, — atkerto jam, bet iš tikrųjų susimąstau. Ponia Kemsienė tikrai su stiliumi žmogus. Su tikęs gatvėje, tu nesisveikinsi su ja vien tik galvos linktelėjimu, kaip šioje šalyje vyrų daroma. Jei tu neuimsi kepurės ar skrybėlės, tai ji tau du bokus nušvilps. Tu turi žinoti, kur, kada ir kaip su ja elgtis.

— Tik tu užsisagstyk visur sagas, — prie pat Kemsijų durų pastebi Jurgis. Jis vis ką nors turi išgalvoti. To man ir užteko, kad trūktų kantrybė. Daviau niukšą jam į kuprą ir mečiau atgal. Kur tik eidavau su Jurgiu, visur ir visuomet eidavau kartu. Bet tik dabar aš pastebėjau, kad visur mudu pasirodydavome dideli stačiokai. Niekuomet nepirkdavome ponioms dovanų. Ir dabar kaip tik tuščiomis rankomis. Ir dar į krikštynas.

Ir ką aš galėčiau poniai Kemsienei nupirkti dovanų? Žinoma, tik tautiškai patriotišką dovaną. Juk ir pati ponia Kemsienė tautiškai patriotiška. Kai tik ji iš tautiškumo pradėjo patriotiškai nusiteikti, su-

lietuvino savo vardą. Dabar ji vadinasi Dini, o buvo Leokadija. Dini atsirado iš Leokadinijos, o Leokadinija iš Leokadijos motinos tautiškumo. Ir dabar dėl tautiškumo jai nieko negalima prikišti. Ji ir pirmgimiui sūnui parinko tautiškai patriotišką vardą. Bažnyčioje krikštijo Leopoldas, o namie pavadino lietuviškai — Poldis.

Tai gi, nupirkau poniai Dini „Rūtos“ saldinių dėžę, ją ir išau į tautiškai išmargintą laikraštinių popierių su tautiška juoste, dar gėlių puokštelę pridėjau ir beldžiuosi vienas į buvusio draugo duris. Jaučiuosi išdidžiai. Jurgis vis mane moko mandagumo, o dabar turės parausti, kai aš įteiksiu dovanas. Jis gi tuščiomis atėjo.

Netikėsite, ką pasakysiu, bet taip buvo. Kai tik aš mandagiai nusilenkęs ištiesiau poniai Dini dovaną su gėlėmis, Jurgis čia pat stovėjęs, ėmė ir pasakė:

— Ponia, tai nuo manęs. Iš to veršio niekuomet nesitikėk. Jis buvo palikęs jas namie. Nuo durų rankenos jį atplėšiau ir pavariau atnešti.

Ponia Dini klostelėjo jam per petį ir nusišypsojo, o man nė žodžio. Jau tiek toli buvo pažengusi jų pažintis. O mano varge, ar aš nesupykysiu! Ir paslėpiau savo širdyje Jurgiui kerštą. Jis su ponia Dini jau visiškai šeimiškai glebeščiuojasi, o aš kaip atstumtas. — Palauk, — sakau sau, — ir žvalgausi.

Pas Kleopą tikrai rinktinė publika. Intelligentiška. Kalba padoriai, ramiai, tai ne mūsų darbovietėje, kur žodžiais taškomasi, kaip supuvusiomis lepšėmis. Moters išeiiginiais drabužiais, didelėmis dekolte, o vyrai su švarkais, ir jų rankos kelnų kišenėse. Tai svorio žymė.

Kol šeimininkai čia pat ir priiminėja svečius, visi ramūs ir mažakalbiai, o kai tik ponia Dini kur išeina, ir Kleopo nėra, tuojau susimirksi:

— Kaip čia dabar jiems atsitiko!
— Tik pamanykite, po dvidešimt metų!

— Tikra nelaimė juos ištiko!

— Ir kam dabar jiems prireikė to vaiko?

— Ponia Kemsienė nutarė daugiau fabrike nebedirbti...

Šokinėja žodžiai iš lūpų į lūpas, o akių žvilgsniai taip ir gauda šeimininkus. Kai tik nors vienas pasirodo, tuojau:

— Kiek dabar tamsta uždirbi?

Man vistiek, kas Kleopo name atsitiko prieš dvidešimt metų ir kas dabar, jis buvo ir palieka man mįslę. Žmogus lyg gėlės žiedas neprasiskleidęs. Neatidavęs ar nepasiėmęs iš gyvenimo to, kas jam priklausau, ar jis turi duoti, ar imti?

Palikau viską ramybėje ir nuėjau stalo situacijos pastudijuoti, kol dar ne visi susirinko.

Taip kaip jau buvo tikėtasi — pas Kemsius viskas su etiketu. Stalas melsvu kristalu tviska, o porcelanas kaip dangus ežero paviršiuje — nugulęs pilkšvais debesėliais staltiesės žydrumoje. Žiūriu gi — visiems kortelės sudėtos. Nagi, kur man? Ogi va — iš dešinės poniai Patursienei ir iš kairės panelei Styrynaitėi. Ir ką aš veiksiu su jomis? Panelė Styrynaitė — išdžiūvusi, lyg be moteriškumo, dūsauja ir negali suprasti, ko dūsauja, o ponia Patursiene visais atžvilgiais moteriškumo pertekusi. Jos drabužiai slenka nuo kūno apvalumo, ir niekuomet nesuprasi, apie ką ji kalba.

Vogčiomis apsižvalgiau, ar niekas nemato, — niekas, ir — savo kortelę į kišenę, o į jų tarpą išspraudžiau Jurgio Maukos. Dabar einu ir laikau už dantų sukanęs paslaptį. Ir kai sėdome į stalą — man ir poniai Dini didžiausios staigmenos: Jurgis

sėda poniai Kemsienei iš dešinės, greta Kleopo, o tarp panelės Styrynaitės ir ponios Patursienos — Pradantis. Pažįstu aš jį iš stovyklavimo laikų. Jis visuomet būdavo Raudonojo Kryžiaus sandėlių viršininkas. Žmogus su nugarkauliu ir tarp šių moteriškių jis nesuglebs. O ponia Dini taip ir pabalo. Tik pamanykite — aš neturiu vietos! Ji timplė Kleopą už skverno, ir iš virtuvės girdžiu:

— Kaip tai! Jis nekviestas?

— Kviestas, širdede, kaip ne. Jis geriausias mano mokyklos draugas ir kaip aš jo nekviessiu.

— O kodėl jam kortelės neišrašai?

— kelia toną Dini.

— Išrašiau, kaip neišrašysiu, ir padėjau tarp panelės Styrynaitės ir ponios Patursienos, kaip man sakei, bet dabar ir aš nesuprantu. Žiūrėk, ir Jurgis Mauka šalia tavęs sėdi, o buvo numatytas ponas Pradantis!

— Ak, Pradantis! — sumykiau tarp dantų ir sumečiau, kad ir Jurgis nesnaudė.

Ponia Dini nurijusi neaiškumo vaisių, grįžo atgal vėl nušvitusių veidu. Pastatė tuščią kėdę greta savęs ir kviečia:

— Prašau, ponas, ak, kaip, nu!.. — spraksi pirštu ir žiūri į Kleopą.

Ji niekaip negali atsiminti mano vardo.

— Silvestras Pilvūnaitis! — atsakau už vyrą jai. Aš žinau, kad dabar jos prielankumas man bus. Moterys visuomet širdį rodo nuskriaustajam, o pagarbą pasirenka iš tuščiųjų.

— Silvestras! Fi, kaip neįdomu. Aš tamsta vadinsiu Silva, gerai?

Taip ir prasidėjo mano lenktynės su Jurgiu į ponios Dini širdį. Aš imu į globą poniją Dini, o Jurgis — Kleopą. Ir pradedam.

Po valandėlės girdžiu, Jurgis ima balsą:

— Ponios ir ponai, siūlau išgerti už ponų Kemsijų ateitį!

— Bravo! — atsiliepia balsai, o aš į tai tik šnypsteliu poniai Dini:

— Žiūrėk, kokia ponios Patursienos dekolte! O suknelė, kaip iš linų markos!

Ponia Dini prunkstelėjo ir reikšmingai pasižiūrėjo į mane.

— Taikliai šaudai. Tai man patinka. Išgerkime už ponios Patursienos dekolte ir suknelę iš linų markos!.. Fru... fru... — suprunkskė dar.

Dabar aš pasijutau, kad gerame kelyje esu, o Jurgis movė pro šalį. Meilėje pataikavimų nėra. Viskas imama grynais. Ir kai jis trečią kartą išsižiojo:

— O dabar už ponios Dini sveikatą! — aš pridūriau:

— Man rodos, kad panelė Styrynaitė panaši į silkę. Ir dar rūkytą. Žiūrėk, kaip jos kaklo gyslos įsi-tempia, kai tik ji pasižiūri kur į šalį.

Ponia Dini nebeatsimenu kelintą stikliuką išmetė iki dugno. Jai taip patinka šie tostai. Ir dabar garsiai suprunksčius, pareiškė:

— Koks tu įdomus! Ir kaip Klevas, būdamas tavo draugas, dvidešimt metų tave slėpė nuo manęs!

— Ponia, poniute, vyras ir vynas kuo ilgiau nusistovi, tuo jis geresnis, — nevisiškai sklandžiai išreiškiau pačią giliausią mintį, kokią iš viso žinojau. Ponia Dini pasiūrenu man plaukus ir sako:

— Su tavim kad ir pekloj būtų įdomu gyventi. Išgerkime.

Aha, taigi, taip ir išgėrėme. O paskui aš jai sakau:

— Ponia, ar aš galiu atsisegti švarko sagą? Taip veržia paširdyje.

— Ale, gali ir nusivilksti, — klosteli ji man per petį.

NUKELTA | 10 PSL.

Petras Sagatas

PAVASARIO STEBUKLAS

Linksmi čirena vyturys —
Jau obelys pražydo!
Praverk pavasariui duris
Ir svečių kviesk į vidų!

Purienos, jėvos... Tiek žiedų
Marguos kilimuos žydi ...
Čiulbėjimai dangaus skliautu
Pavasari atlydi.

Žalioje skraistėj, išdidus,
Su saule atkeliauja.
Iš eglės leisdamas sakus,
Stebuklą atnašauja.

S A U L Ė Ž O L Ė

Saulėgražos ji vardą gavo —
Nėra kitos taip išdidžios:
Kai saulės spindulį pagavo —
Jau saulė nepabėgs nuo jos!

Aukščiau iškils už aukštą rugį
Ir žiedu saulėtu kerės!
Nelenks kita gėlė jos ūgio
Ir tokio žiedo neturės!

Ji karaliaus daržė! Ir tvorą
Lapu didžiuoju tuoj pridengs.

Bet saulėto neteksim oro
Ir vėjas galvą jos nulenks...

R A M U N Ė

Aušta auksinė aušružė.
Šiandieną — manoji valia.
Liepsnoja virš žemės saulužė
Ir noksta manoji dalia.

Išbursiu aš savo likimą
Iš žiedo ramunės baltos.
Skiriu aš aušrai — būrimą,
O saulei — siautimą audros.

ŽVAIGŽDĖ Į ATLAPĖLĮ

Naktis nemiega. Ji stropiai eina
Nakties sargybą danguj ir žemėj.
Iš vandenynų plačių baseinų
Sklaidyti miegui drėgmės sau semia.

O žvaigždės tviska, lyg deimantinės,
Žiedais pražysta, kaip kvapios gėlės.
Kad taip nors mažą man nusiskynus —
Švarkan kasdienin — į atlapėlį!

PETRAS SAGATAS, Glencoe, Ill., sodininkas ir liaudies poetas.

PETRAS SAGATAS, Glencoe, Ill., landscape gardener and folk poet. Foto P. Jasiukonis

Petras Sagatas, kilęs iš šiaurės Lietuvos, Pakruojaus vlsč., gimė 1882 metais, taigi šiemet švenčias 75 metų sukaktį. Į JAV atvyko Roppo Pakruojaus dvare ketverius metus mokėsis daržininkystės ir sodininkystės. Kurį laiką padirbęs plieno liejykloje, vėliau gavo daržininko darbą San Francisce. Tačiau ilgiausiai — 37 metus — vyr. sodininku išbuvo Skokie Country klube, Ill. valstybėje.

Šį liaudies poetą pristatydami LD skaitytojams, nieko gražesnio negalime pasakyti, kaip išrašydami jo paties žodžius iš ką tik išleisto rinkinio Saulėleidžio spinduliuose, iš kur parinkti ir šiame puslapyje dedami eilėraščiai.

"Esu sodininkas. Mano akys ir rankos per ilgus metus matė augalus. Lietė juos, augino, prižiūrėjo, mėgo ir džiaugėsi jais. Aplinkui giedojo paukščiai, juokėsi gėlės, tarpusavy šnekėjo medžiai. Augalai rėdėsi naujais drabužiais, papuošdavo juos ryškiomis žiedų spalvomis ir nuo tų papuošalų atsipalaiduodavo... Kai niūniavo medžių šakos, skambėjo gėlių varpeliai, niūniavau ir aš, o širdis man džiaugsmu virpėjo. Iš kažinkur atskridę žodžiai dėjos į darnią eilę, virsdavo dainomis. Vienos jų nuskrido nežinomybėn, kitas bandžiau užrašyti.

Manieji eilėraščiai prašosi atleidimo. Esu tik, eiliavimo nuodėmę papildęs, sodininkas. Ne kiekviename krašte gėlės vienodai žydi, ne visur jos panašiai ir kvepia. Toks tebūnie manasis pasiteisinimas dėl šio rinkinio. Dėl jo viešumon pasirodymo kalta Lietuvai meilė ir prie gėlių bei medžių ilgametis prisirišimas.

Kas be nuodėmės, meskit į sodininką akmenį."

Mes manome, kad daugelis skaitytojų kaip šiuose žodžiuose, taip ir parinktuose Sagato posmuose ras ir nemeluoto jausmo, ir širdies, ir kuklios poezijos.

PIKE PEAK VIRŠŪNĖJE

Tai grožis, linksmybė šią naktį
Ant to aukščiausiojo kalno:
Žvaigždes gali pirštais pasiekti
Ir toliai — matyt kaip ant delno!

Aukštybėse šiose jautiesi —
Karališkam pasakos soste.
Reikia tik ranką ištiesti —
Galėtum ir debesį glostyt.

Debesėlis iš džiaugsmo pravirksta.
Kaip žirgas, jis nuskrenda šuoliais.
O žemė nuo ašarų mirksta
Ir audros teūbauja toliuos.

VAGYSTĖ

Atkelta iš 8 psl.

— Dabar tai jau tikrai pradėsime dainuoti, — galvoju ir neriuosi iš švarko. Žiūriu į Jurgį ir juokiuos, o jis, matau, jau turi vargo su Kleopu. Kleopas veržiasi iš jo glėbio ir vis kažką aiškina:

— Ponai, draugai! Taip sakant, mudu su žmona... Taigi išgerkime! ...Aha, ką aš norėjau pasakyti? Taigi, taip sakant, vienas kitą maišėme ir vienas kitam kepėme, na, ir, va, štai ką aš norėjau pasakyti... jūs gerkite, taip sakant iš eilės... na, ir va mūs' nepraleiskite... ką aš sakau, neapleiskite... išgerkime!..

— Už tėvynę! — kažkas šūkteli.
— Už tėvynę! — griausmingai nuaidi mestas šūkis.

Ir po to ir dar po kelių tokių smūgių, žiūriu, Jurgis jau ir tempia Kleopą į miegamąjį. O po valandėlės jis išeina iš miegamojo pats basas, o Kleopą su batais paguldęs į lovą.

Nekitaip atsitiko ir su ponija Dini. Ji man pradėjo skųstis, kad, girdi, nepratusi, daug darbo turėjusi, štai, va, nuo dviejų tokių smūgių galva ir apsisukusi.

Ir paskum, kada jau šeiminingai tapo paguldyti, prasidėjo tikrosios krikštynos. Panelė Styrinaitė pristatė prie mažojo Poldžio, o ponija Paturšienėi pavedė šeiminingas pareigas. O Pradantis, kaip ir visuomet tokiais atvejais ima vadovauti.

— Ponai ir ponios, aš siūlau išgerti už didvyrį!

— Už kokį didvyrį? — pasipriešino balsai.

— Kaip tai jūs nesuprantate. Kada mūsų pavergoje tėvynėje tūkstančiai partizanų eilėse žuvo, Kleopas Kemsys imasi gelbėti tautos ateitį. Tokiam amžiuje, ir dar toli nuo savo tėvynės ryžtasi tautos prieauglį gelbėti...

— Chi, chi! Dviedesimts metų svarstė ir tik dabar... štai tau ir didvyris! kažkas suprunkštė. Pradantis nesidavė išmušamas iš vėžių:

— Ponai, aš rimtai. Ar mūsų tautai prieauglis reikalingas, ar ne, aš klausiu.

— Reikalingas! — sugvergždžia balsai.

— Tokiu būdu aš teisybę sakau, — ima toną Pradantis.

— Ot, ir ne! atsiliepė iš kito galo balsas.

Dabar visi sužiūro į jį. Gana apvalaus sudėjimo, išpūstažandis žmogukas pakilo iš vietos ir trinkelėjo kumštimi į stalą:

— Ponai, aš jums pasakysiu, kad jūs neskaitytote tautiškai patrijotiškų laikraščių, ir jūs nežinote, kas aš. Aš esu patrijotas. O ar jūs žinote, ką aš parašiau savo laikraštyje? Aha, nežinote. Taigi, va, ką aš parašiau: aš pasakiau, kad mums neverta Amerikoje gimdyti vaikų. Ar jūs suprantate, kodėl? Aha, taigi, va, kodėl: pirmiausia mums reikia patiems įsikurti, o antra ir pati svarbiausioji priežastis — kad mes Amerikoje neišauginsime vaikų lietuvių. Tai, va, ką aš pasakiau. Lai gimdo vaikus amerikiečiai, o mes — išgerkime!..

— Puikiai kalba ponas Kiaušinis! — atsiliepė jauni balsai. O Pradantis vis nenusileidžia:

— Vaikai mūsų tautos ateitis. Kleopas didvyris. Ponai, kas su manimi? Aš už jį keliu taure!

Čia nuomonės ir išsiskyrė. Vienas savo, kitas taip pat savo. Ir nenusileidžia. Taip, kaip visuomet lietuviai. Aš teisybę sakau, o tu ne. Ir jei tu ne su manim, tai tu prieš mano tautą!

“Eisim, broleliai, namo, namo!” — kažkas užvedė dainą. Sugaudė girti balsai, ir visi pajudėjo iš vietų. Tik vienas Kiaušinis likęs vietoje, kalba:

— Ponai, aš nenusileisiu. Aš teisybę sakau. Pradantis pataikūnas. Gria Kleopą, kad jo degtinę geria ir jo lašinius kemša, o man kas! Aš už teisybę...

Bet daugumas jau buvo pasinešę namo. Pakilo ir išėjo. Ir “sudie” nepasakė. Aš tik dabar pastebėjau, kad Jurgio Maukos nėra. Jis visuomet taip: kai tik truputį padaugina, dingsta kaip ugnyje. Panūdau ir aš. Einu ir man linksma darosi. Šilta, vėjas glaudosi palei kojas. o gatvėje šviesos kaip karuselėje — sukas, linguoja, ir kažkur automatas graudžia melodią gvergždžia. Kiaušinis paliko pamokslą baigti. Jis taip nori įtikinti, kad Amerikoje nereikia vaikų gimdyti, kad jie patys atsiran-da... Aš pradėjau garsiai kikenti.

— žmogeli, ko juokies, ar kad be švarko eini, o tokia šalta naktis?!

— kažkas preinantis švysteli man.
— O kur mano švarkas? — staiga sustojau. Tikrai aš be švarko. Ir man šalta pasidarė. O paskum apsisukau ir atgal pas buvusį draugą.

Čia svečiai jau išsiskirstė. Tik du žmogiškai susikabinę ieško žodžių ir niekaip jų neranda. Ponas Kiaušinis įsikibęs į kalakuto galvą, vis dar tebeįtikinėja, kad mums Amerikoje neverta gimdyti vaikų. Ponija Paturšienė vaikšto aplink stalą įsikibdama ir trupinius rankalioja, o panelė Styrinaitė sėdi prie stalo ir geria virintą pieną, užsikąsdama su svogūnų šutintais lukštais.

— Ponai, vagystė! — sušukau.

— Vagystė! — pagavo mano žodį ponija Dini ir tuojuo pasirodė tarpduryje. Ji taip išsigandusi, basa ir susijaudinusi.

— Taip, vagystė. Visus kampus išneršiau, o švarko taip ir neradau. Atėjau gi su švarku, — skubu aiškinti.

— Tai teisybė, Sil, Sil, Silvestras atėjo su varku, — patvirtino ponija Paturšienė.

Valandėlei visi nutilom. Apsvars-tyti. Tik pamanykite, draugiškoje draugystėje — vagystė!

— Klevai, girdi, vagystė! O tu vis dar miegi... — staiga imasi akcijos ponija Dini.

Kleopas vistiek negirdi. Tik kai mes visi chorą sušukome “V a g y s t ė !”, Kleopas pašoko, papurtė galvą ir sumirksėjo. Ir kai visi suskubom sumesti po žodį, jam paašškėjo: kažkas pavogė man švarką.

— Ne, negali būti! Gal kas taip sau pajuokavo, — po ilgo galvojimo suabejojo Kleopas.

— Kaip tai ne vagystė! Ims kas dėl juoko ir išneš Silvestro švarką be kelnų. Aš girdėjau, kaip Silvestras pasakė — “vagystė!” — užginčijo ponija Paturšienė.

— Ponai, duokite man žodį! — atsiliepė Kiaušinis.

— Tegul kalba ponas Kiaušinis, — ištara ponija Dini ir pasviro į kėdę.

— Ponai, aš už teisybę. Silvestras pasakė “vagystė”.

To ir užteko, ir mes buvome visi įtikinti, kad šiuose namuose įvyko vagystė.

Kleopas nuėjo į virtuvę, pakišo galvą po kranu ir grįžo kaip išskalbtas. Staiga jis pakelia pirštą aukštyn, ir mes visi pritūpėm smūgiui: jis jau žino, kas. Bet jis vėl papurtęs galvą, sumurma “ne, negali būti!” ir vėl nuleidžia žemyn iškeltą ranką, o mes vėl atkrentame į sunkų galvojimą.

Ponija Dini pradeda artėti į mane, ir aš matau, kaip ponija Paturšienė slepia nuo jos rankinuką su tortų gabalėliais.

Kleopas galvoja vienas pats sau. Sunku gi surasti draugų tarpe vagį. Tik staiga Kleopas išmeta žodį:

— Žinau!

— Na, ir kas? — noriu išplėsti iš jo tą vardą.

— Ne, negaliu... kaip čia dabar... Čia valgėme, gėrėme, bučiavomės, mylėjomės... nueiti ir pasakyti... štai, va, brolau, tu apsigovėi... — purtosi Kleopas.

— Sakyk greičiau. Nesvarbu, kas jis — tavo draugas, ar ne, bet syki vagis, tai ir po velnių! — pradėjau karščiuti.

— Nebūtina šiandien sužinoti. Galėtumei ir čia pernaktuoti, — liūdnai kalba ponija Dini ir žiūri į sofą, je sudėtus tortų gabalėlių blynus.

— Šiandie, tik šiandie! Paskum dar parduos, ir jūs nieko nesurasite, — skatina ponija Paturšienė. Panelė Styrinaitė smailai žiūri į visus ir vis tyli.

— Tad sakyk, kas jis? — pradėjau plėsti iš Kleopo žodžius.

— Ne, ne, kaip čia dabar...

— Sakyk gi, tėvai, — paragina ponija Dini.

— Pradantis! — išstumia kaip baisų prakeikimą Kleopas.

— Pradantis! — kaip perkūnas trenkė galvon baisi žinia.

— Pradantis ir tik Pradantis. Ir kas jo nežino! Stovyklose visi Raudonojo Kryžiaus sandėliai būdavo tušti, ir niekada jo nepagaudavo policija, — šoko karštai tvirtinti ponija Paturšienė.

— O gal ir ne jis? suabejojo panelė Styrinaitė.

— Ponai, duokite man žodį. Aš už teisybę, — padėjęs kalakuto galvą ant stalo kampo, paprašė balso Kiaušinis.

— Tegul kalba Kiaušinis, — ir vėl pasako ponija Dini.

— Ponai, — Pradantis! Aš už teisybę. Aš girdėjau, tai pasakė ponija Paturšienė.

Ir vėl mes buvome įtikinti. Pradantis taip moka gražiai kalbėti ir dar už patrijotinių gyslų patampyti, kad net ašaros ima trykšti. O tai vis daro, kad galėtų savo šelmystes nuslėpti. Pažįstame mes tokius. Ir mes nutarėme neatidėliotinai nuvažiuoti pas Pradantį, kol jis dar neišpardavė pasisavintų daiktų. Ir kai tik mes pajudėjome iš vietų — telefonas. Jurgis kalba:

— Klevai, sakyk, ar tu man draugas?.. Sakyk, kur tu gyveni?

— Na, dabar, taip greitai užmiršai? — pasipiktino Kleopas.

— Taigi, kad nepamiršau. Tik nerandu, ir gana. O į savo butą negaliu įeiti. Rakto nerandu.

— Matai, ir Jurgis apvogtas! — sušuko ponija Paturšienė. Ir tas jos šūkis, kaip degantis degtukas prie parako.

— Trauk jį velniai, važiuojam greičiau pas Pradantį. Jurgis niekuomet į namus nepataiko, kai tik užmeta už kalnieriaus, — plėšte plėšiu nuo telefono Kleopą. Aš taip užsidegiau noru, kaip galima greičiau pagauti vagį už nagų.

— Palauk, Jurgis gi mano draugas. Lauke taip šalta. O gal ir jis vargšas be švarko!.. Klausyk, Jurgi, iš kur tu kalbi? atvažiuosiu tave paimti, — susirūpinęs kalba Kleopas.

— Taigi, kad žinočiau... viena tik galiu pasakyti, kad policijos nematau... — ir nutrūksta Jurgio balsas.

— Klevai, sakau, skubėkime! — tempiu Kemsį už skverno. Įsivaizduoju, kaip Pradantis aiškinsis, pradės nuo patrijotizmo... Nė velnio, aš jį dabar pamokysiu už visus kar-tus: už cigaretes, už riebalus, už eilutes, žodžiu sakant, už visus daiktus iš karto, kurie dingę iš Raudonojo Kryžiaus sandėlių Vokietijoje. Pradantį jau radome įmigusių. Ne-

noriai mus įsileido. Mes gi veržte įsiveržėm. Jis uždegė blankiai nuraudusią lempą palei kampą, įsispyrė į šliures su mėsų kutosu, užsi-metė šilku dryžuotą naktinį apsiaus-tą, ant kaklo pakorė baltą šaliką, žodžiu, elegantiškas vyras ir dar siaurais ūsiukais, pagal viršutinės lūpos pakraščius. Jis vangiai traukia iš užspindžio konjako butelį ir mandagiai šneka, lyg niekas nieko.

— Žiūrėk, jis dar ir konjako butelį iš tavęs pasiėmė! — šnypščiu pa-ausin Kleopui, o jis iš karto ir pra-deda:

— Ne, brolau, mes ne gerti atva-žiamome. Pas mus, taip sakant, įvy-ko nelaimė. Vagystė!

— Vagystė?! Kas ką pavogė? — visai šaltai kalba Pradantis. Net ne-parausta. Mane apėmė apmaudas.

— Tikras aferistas! — degu ne-kantrumu. Tie jo ūsiukai, tas baltas šalikas, tas šilkiškai dryžuotas ap-siaustas ir tos šliurės su mėlynu ku-tosu — išduoda, kas jis. O jis, gy-vatė, taip sau šaltai. Kleopas dar taip su juo mandagiai... Staiga už-telėjo per nugarą kraujo srovė, ir aš nepajutau, kaip mano pirštai su-lindo į Pradančio šilkinio apsiausto atlasus.

— Tu, rupūže, vagis! Atiduok man apsiaustą! Be kalbų!..

Pradantis padarė tokį judesį, jog aš iš karto prie durų ant grindų. O Kleopas dar girdžiu aiškina:

— Broleli, rimtai. Mano draugas neturi švarko. Ir visi, kas tik tave pažįsta, nutarė, kad tik tu būsi pa-ėmęs Silvestro švarką. Ir ponija Pa-tursienė ir ponas Kiaušinis tai pa-tvirtino. Jis sako, kad tu ir Vokie-tijoje... — Tas pats atsitiko ir su Kleopu. Jis taip ir nebaigė sakyti, kas buvo Vokietijoje Raudonojo Kryžiaus sandėliuose.

— Lauk iš mano namų, kol dar neiškviečiau policijos! — girdime Pradančio balsą.

Kito pasirinkimo mes neturėjome. Išvažiavome. Taip ir nepačiupome vagies. O taip jau arti buvo!

Grįžtant namo pas Kleopą, jau švito. Iš tolo buvo matyti šaligatvyje žmogysta. Ji taip keistai eina, lyg žasiukas išlaužtais sparnais. Žiūriu gi — Jurgis.

— Iš kur tu gi dabar! — sutarti-nai klausiamo mes neturėjome. Išvažiavome. Taip ir nepačiupome vagies. O taip jau arti buvo!

Grįžtant namo pas Kleopą, jau švito. Iš tolo buvo matyti šaligatvyje žmogysta. Ji taip keistai eina, lyg žasiukas išlaužtais sparnais. Žiūriu gi — Jurgis.

— Iš kur tu gi dabar! — sutarti-nai klausiamo mes neturėjome. Išvažiavome. Taip ir nepačiupome vagies. O taip jau arti buvo!

Grįžtant namo pas Kleopą, jau švito. Iš tolo buvo matyti šaligatvyje žmogysta. Ji taip keistai eina, lyg žasiukas išlaužtais sparnais. Žiūriu gi — Jurgis.

— Iš kur tu gi dabar! — sutarti-nai klausiamo mes neturėjome. Išvažiavome. Taip ir nepačiupome vagies. O taip jau arti buvo!

Grįžtant namo pas Kleopą, jau švito. Iš tolo buvo matyti šaligatvyje žmogysta. Ji taip keistai eina, lyg žasiukas išlaužtais sparnais. Žiūriu gi — Jurgis.

— Iš kur tu gi dabar! — sutarti-nai klausiamo mes neturėjome. Išvažiavome. Taip ir nepačiupome vagies. O taip jau arti buvo!

Grįžtant namo pas Kleopą, jau švito. Iš tolo buvo matyti šaligatvyje žmogysta. Ji taip keistai eina, lyg žasiukas išlaužtais sparnais. Žiūriu gi — Jurgis.

Atsiųsta paminėti

Dr. Antanas Kučas, **Lietuvių Romos Kata-likų Susivienijimas Amerikoje**. Išleido LRK Susivienijimas Amerikoje. “Garso” spauda, 1956. 370 psl., gausiai iliustruota Susivie-nijimo pirmininkų ir darbuotojų nuotraukomis.

Bruno Markaitis, S. J., **Širdies gėlmė**. Iš-leido Immaculata, Putnam, Conn. Viršelio aplankas dail. A. Kurausko. 146 psl. \$2.00.

JURIDINIAI PABALTIJO SAUGUMO PAGRINDAI

Atkeleta iš 4 psl.

čia veikė Mažoji Santarvė, kuriai priklausė Lenkija, Rumūnija, ir Čekoslovakija. Lenkija ir Rumūnija buvo, be to, dar surištos sutartimis su Prancūzija. Pati Prancūzija turėjo sąjungos sutartį su Sovietų Rusija. Atskirą valstybių susigrupavimą sudarė Skandinavijos kraštai — Švedija, Norvegija ir Danija, pasirinkę santykiams su užsieniais neutralumą. Šveicarija jau iš seniau laikėsi neutralumo.

Tačiau su visais minėtais valstybių susigrupavimais Baltijos valstybės be įprastų draugiškų santykių artimesnių ryšių neturėjo. Netarpiška kaimynystė su trimis didelėmis valstybėmis — Vokietija, Lenkija ir Rusija, vertė Baltijos valstybes ieškoti savo saugumo problemų sprendimo griežtame neutralume tų kaimynų kivirčių atžvilgiu. Baltijos valstybių politinių interesų bendrumas jau pirmaisiais metais po karo iškėlė Baltijos valstybių sąjungos idėją. Tik einant prie tos idėjos realizavimo, atsirado kliūčių, kurios ilgai laikui trukdė net faktišką Baltijos Santarvės sudarymą.

Daugiausia kliūčių kilo iš Lenkijos pusės. Lenkų patriotai svajojo apie Lenkiją "od morza do morza". Kai jų pastangos susigrąžinti istorines Lenkijos sienas nedavė vaisių, jie siekė užgrobti palankiai daugiau lietuvių ir baltgudžių gyvenamų žemių. Be to, jie dėjo pastangas, kad Lenkijos politinė įtaka būtų išplėsta į šiaurę, sudarant vadinamą **Didžiąją Baltijos Santarvę**. Į tą santarvę, pagal Lenkijos planą, turėjo greta Lenkijos įeiti Lietuva, Latvija, Estija ir Suomija. Lenkija, žinoma, tokiai santarvei būtų vadovavusi. Kai vakarų alijantai buvo suinteresuoti stipria Lenkija rytuose, jie Lenkijos planą regimai rėmė. Bet visą reikalą pagadino Želigovskio smurtas. Atsisakius Lietuvai palaikyti bet kuriuos santykius su Lenkija, iki bus atitaisyta Lenkijos sulaužyta Suvalkų sutartis ir grąžintos atplėštos nuo Lietuvos jos teritorijos, visos kalbos apie Didžiąją Baltijos Santarvę nutilo.

Lenkija dar mėgino sudaryti tą santarvę be Lietuvos ir pasirašė tuo reikalu sutartį su Latvija, Estija ir Suomija. Bet suomių parlamentas atsisakė tą sutartį patvirtinti. Tuo keliu Didžiosios Baltijos Santarvės idėją, ir aplenkiant Lietuvą, lenkams nepasisekė realizuoti.

Tačiau, kiek Lietuvai dėl jos santykių su Lenkija buvo nepakeliui Didžioji Baltijos Santarvė, tiek Lenkijai buvo nepageidaujamas sudarymas Mažosios Baltijos Santarvės iš trijų Baltijos valstybių. Varšuvos politika siekė Lietuvos izoliacijos, kad ją lengviau galima būtų priversti prie įvykusio fakto Vilniaus klausimu pripažinimo. Dėlto Lenkijos diplomatija darė įtakos Rygoje ir Taline, kad atbaidytų Latviją ir Estiją nuo susitarimo su Lietuva. Girdi, dėl savo užsispyrimo Vilniaus klausimu Lietuva lengvai gali būti įtraukta į karą su Lenkija, o tuomet santarvė su Lietuva verstų Latviją ir Estiją laikytis šališkai Lenkijos atžvilgiu. Prie tų bauginimų prisidėjo nauji, kai Lietuvai formaliai buvo perduotas Klaipėdos kraštas 1924 m., ir teko nuolat bylinėtis su Vokietija dėl Klaipėdos krašto vokiečių autonomijos. Dėl šitos lenkų įtakos latviai ir estai, nors ir nevengė glaudaus bendradarbiavimo su Lietuva, bet

nesiskubino to bendradarbiavimo įterpti į kurias nors aiškesnes formas.

Vis tik ir praktiško gyvenimo reikalai nuolat ir nuolat skatino Baltijos valstybes tas formas pasirinkti. Dar 1921 m. liepos 12-14 d. Rygoje įvyko pirmoji Baltijos valstybių užsienių reikalų ministerių konferencija, kurioje tų valstybių santarvės reikalas iškilo visu platumu. Tačiau bet kurio susitarimo dėl formalaus tų valstybių susigrupavimo toje konferencijoje nebuvo padaryta, nors ir buvo pasireiškę balsų už gana toli einantį susitarinimą. Anksčiau už **politinę** santarvės išraišką atsirado jos **ūkinė** išraiška Latvija ir Estija įsirašydavo į savo **klauzulėje**. Tą klauzulę Lietuva, Latvija ir Estija įsirašydavo, savo prekybos sutartis su kitais kraštais. Ji leido Baltijos valstybėms netaikyti kitiems kraštams tų ypatingų lengvatų ūkiniuose santykiuose, kurias Lietuva, Latvija ir Estija buvo nusistačiusios savo tarpe.

Tuo tarpu lenkų intrygų mažiau trukdomas daug sparčiau ėjo Baltijos kraštų visuomenės susiartinimas. Čia beveik kiekviena profesija turėjo savo "Baltijos sąjungą". Žurnalistai, agronomai, mokytojai, juristai, inžinieriai, menininkai lankėsi vieni pas kitus, darė bendrus suvažiavimus ir svarstė bendradarbiavimo reikalus. Kai Latvija iš pirmųjų nepriklausomybės metų turėjo sąjungos sutartį su Estija, o su Lietuva ją rėšo artimos tautinės giminytės ryšiai, sakyti visuomenės saistai atsirado greit tarp visų trijų kraštų. Tie saistai paskui save traukė ir oficialinę politiką. Dėl visuomenės pritarimo Baltijos kraštų susiartinimui negalėjo to susiartinimo sustabdyti nė Lenkų intrygos. Tų intrygų įtaka laikui bėgant silpnėjo. O kai Tarptautinis Teismas Haagoje 1931 m. spalio 15 d. padarė sprendimą, palaikantį Lietuvos užimtą poziciją Vilniaus klausimu, ir 1932 m. — Klaipėdos klausimu, Lenkijos bauginimai latviams ir estams atsistojo kitoje šviesoje.

Tačiau oficiali Latvijos ir Estijos politika vis tiek vengė "specifinių Lietuvos problemų" — Klaipėdos ir Vilniaus. Sudarant bet kurią politinę Baltijos valstybių sutartį, tos problemos turėjo būti išskirtos. Gana ilgai buvo ieškoma pritinkančios tam išskyrimui formulės. Nacional-socialistų išgalėjimas Vokietijoje, sukėlęs nemažą naują pavojų jau visoms trims Baltijos valstybėms, tos formulės suradimą žymiai pagreitino. 1934 m. rugsėjo 12 d. buvo pagaliau pasirašyta Baltijos valstybių užsienių politikos koordinavimo sutartis, formaliai suvedusi Lietuvą, Latviją ir Estiją į **politinę konfederaciją**. Tos konfederacijos organu buvo numatyti periodiniai Baltijos valstybių užsienių reikalų ministerių suvažiavimai paeiliui trijose Baltijos valstybių sostinėse. Išskyrus "specifines Lietuvos problemas", visi kiti politiniai klausimai Baltijos valstybių santykiuose su kitais kraštais nuo to laiko turėjo būti sprendžiami sutartinai.

Gyvenimo praktikoje ta **Baltijos Santarvė** pasirodė labai naudinga Baltijos valstybėms. Ji žymiai padidino Baltijos valstybių svorį tarptautiniame forume ir palengvino sukurti antrojo pasaulinio karo sukelto krizę. Bet ji negalėjo apsaugoti Baltijos valstybių nuo Sovietų Sąjungos puolimo. Dėl tikrai keistos likimo ironijos Kremlius kaip tik panaudojo Baltijos valstybių susiar-

tinimą savo išgalvotiems kaltinimams 1940 m. birželio 14 d. ultimatumu, kaip įžangoje į Baltijos valstybių užgrobimą.

PLATESNIŲ SUSIGRUPAVIMŲ KLAUSIMAI IR ŽVILGSNIS Į ATEITĮ

Klaida būtų manyti, kad Baltijos valstybių politikos vairuotojai nebūtų matę reikalingumo platesnių susigrupavimų tų valstybių saugumui patikrinti. Paprasta aritmetika juos privedavo prie išvadų, kad vienių Baltijos valstybių pajėgos tam yra per menkos. Bet kai jie pradėdavo dairytis, kokias valstybes galima būtų į platesnius susigrupavimus įtraukti, tai paprastai tekdamo nuleisti rankas. Pirmiausia buvo aišku, kad mažos Baltijos valstybės negalėjo eiti į politinį susigrupavimą su savo didžiaisiais kaimynais, nes jų interesai buvo per daug skirtingi. O kad mažų valstybių susigrupavimas galėtų sudaryti pagarbos vertą pajėgą, reikia, kad tų valstybių būtų didelis skaičius. Tuo tarpu iš nedidelių valstybių kaimynystėje buvo tik Suomija ir Skandinavijos kraštai. Jeigu šios visos valstybės būtų susitarusios sudaryti su Baltijos valstybėmis bendrą gynimosi sąjungą, tai ir tuo atveju tos sąjungos karinis potencialas galėtų būti lyginamas ne bent su Lenkijos pajėgomis. Atsispirti gi prieš Rusiją ar Vokietiją ta sąjunga vis tiek negalėtų.

Bet Skandinavijos kraštai ir Suomija be savo kaimynystės su Baltijos valstybėmis ir savo politikoje turėjo nemažą bendro. Kaip nedidelės, bent savo gyventojų skaičiumi, valstybės, nuoširdžiai rūpinosi taika. Dar daugiau, savo saugumui patikrinti jos, kaip ir Baltijos valstybės, buvo pasirinkusios tą pačią neutralumo politiką. Taigi čia buvo nemažas politinių interesų bendrumas, galėjęs teoretiškai kalbant sudaryti susigrupavimui gana rimtą pagrindą. Bet, kiek šių eilučių autoriui yra žinoma, tokio susigrupavimo klausimas oficialiai niekad nebuvo keliamas.

Apie vadinamą **Baltoskandiją** tačiau buvo nemažą kalbų suinteresuotų kraštų visuomenėje. Latviai ir estai turėjo prisiminimų iš tų laikų, kada juos valdė švedai. Iš tų laikų yra palikę kai kurių ryšių tarp tų tautų. Tuos ryšius švedai palaikė dabar su Baltijos valstybėmis jų nepriklausomybės laikais. Be to estai turėjo tautinės giminytės ryšių su suomiais, panašiai, kaip lietuviai su latviais. O suomiai net savo oficialioje politikoje buvo linkę į sąjungą su Skandinavijos kraštais. Taigi per Baltoskandiją ėjo visa grandinė sutartimis nepaliestų ryšių, kurie sudarė vienokį ar kitokį pagrindą net diplomatų pasikalbėjimams, bet tik privačiai. Oficialiam to klausimui išskėlimui bene daugiausia kliudė nepalankus Sovietų Rusijos nusistatymas. Maskvoje pradėdavo reikštis aiškiai pastebimas nervingumas kiekvieną kartą, kuomet ją pasiekdavo žinios apie Baltijos valstybių susirūpinimą platesniu susigrupavimu. Dabar mums tokio buvusio nervingumo priežastis yra aiški. Bet tuomet viskas kitaip atrodė. Baltijos valstybės, turėdamos tiek ir tiek užtikrinimų iš Sovietų pusės, vengė dėl to gadinti sau santykius su ja. Baltoskandijos idėja paliko laikraščių skiltyse.

Dalimi dėl tos priežasties Baltijos valstybių santarvė nebuvo išplėsta net į Suomiją. Kaip jau buvo minėta, Suomija buvo seniau pasirašiusi Didžiosios Baltijos Santar-

vės sutartį su Lenkija, Latvija ir Estija, bet jos neratifikavo. Kad ir buvo mėginimų vėliau pritraukti Suomiją prie Mažosios Santarvės (be Lenkijos), bet tie mėginimai tikslo nepasiekė. O kitokių galimų platesniam susigrupavimui Baltijos valstybės neturėjo.

Spaudoje, tiesa, laikui bėgant, pasirodydavo ir kitokie pasiūlymai, kurie numatė Baltijos valstybių įtraukimą į gana plačius susigrupavimus. Prisiminkime čia kad ir projektą dėl Baltijos jūros neutralizavimo, kuriame turėjo dalyvauti visi kraštai, turėjusieji priėjimą prie Baltijos jūros; arba projektą dėl Europos federacijos, kuris tikrai duotų mažoms valstybėms didelį palengvinimą saugumo atžvilgiu.

Bet tie visi sumanymai buvo keliama atskirų geros valios politikų ar paprastų žurnalistų ir nerado oficialiose sferose tinkamo atgarsio. Be to, jie atrodė tokie nerealiūs, kad į juos nerasta reikalo kreipti dėmesio.

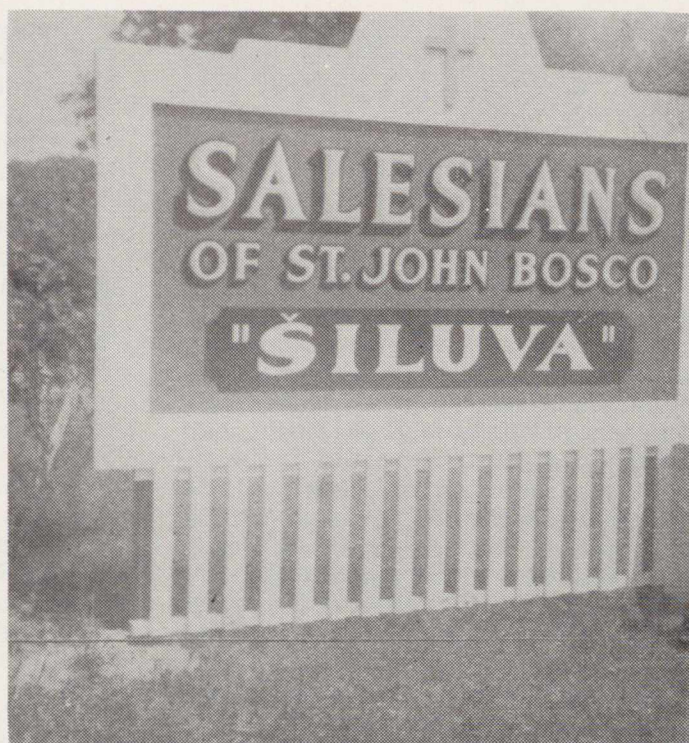
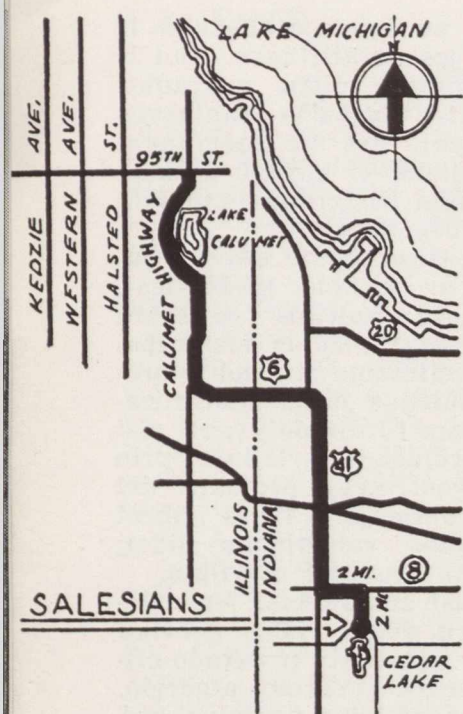
Juk geriausi pasaulio politikai buvo sukūrę Tautų Sąjungą. Jai visos Europos valstybės priklausė, ir taikos bei saugumo reikaluose ta tarptautinė organizacija atstovavo paskutinį tam laikotarpiui politinės išminties žodį.

Baltijos valstybės nuo 1921 m. taip pat priklausė Tautų Sąjungai. Greta gerų pusių jos matė ir silpnas tos organizacijos vietas. Bene didžiausias T. S. trūkumas buvo tas, kad ji neturėjo realios pajėgos priversti valstybes paklusti tarptautiniam įstatymui. Dėl to, nors T. S. statute buvo įrašyti gražūs straipsniai, smerkiantieji karą kaip tautinės politikos priemonę, nors agresoriams buvo numatytos bausmės už neprovokotą užpuolimą, — nei užpuolimai, nei karai nesibaigė. Mažų valstybių saugumo T. S. neturėdama ginkluotų pajėgų, patikrinti negalėjo. Baltijos valstybių užgrobimas tai be aiškinimų liudija. grobimas tai be jokių aiškinimų liudija.

Galėtų atrodyti, kad nelemta T. S. praktika turėjo sudaryti pasauliui gerą pamoką, kuri turėjo neleisti po II pas. karo senų klaidų kartoti. Deja, tikrumoje taip nėra. Naujai sukurta tarptautinė taikai palaikyti organizacija — Jungtinės Tautos — savo pajėgumu susidoroti su jai tenkančiais uždaviniais maža kuo skiriasi nuo a. a. Tautų Sąjungos. Tačiau III-čias pasaulinis karas, jeigu jis kada nors įvyks, bus atominis karas. Jis nušluos nuo žemės paviršiaus visą mūsų laikų civilizaciją. Žmonija tokio sunaikinimo nenori sulaukti. Dėlto yra vilties, kad pamažu bus prieita prie pajėgios, turinčios nuolatinės ginkluotas pajėgas tarptautinės organizacijos, kuri tarptautinio gyvenimo pagrindu pastatys teisę ir teisingumą ir visus savo narius, tiek mažus, tiek didelius, privers tarptautinį įstatymą gerbti ir jo klausyti. Tokia tik organizacija, ar ji vadinsis pasaulio valstybių federacija, ar koku kitu vardu, patikrins mažoms valstybėms, taigi ir Baltijos kraštams, reikiamą saugumą, nepriklausomai nuo bet kurių vietinių ar platesnio masto valstybių susigrupavimų.

Tokia tarptautinės bendruomenės santvarka yra, žinoma, idealas. Bet, jeigu mes norime gyventi, turime to idealo siekti drauge su visais protingai galvojančiais žmonijos nariais.

Mažonūs skaitytojai, jei esate skolingi praėjusių metų prenumeratą, neužmirškite kaip galima greičiau atsyginti. Skolos sunkina žurnalo leidimą.

LIETUVIŲ SALEZIEČIŲ VIENUOLIŲ SODYBA "ŠILUVA" Chicagos kaimynystėje. Toje vietoje ateinantį pavasarį bus prakasti pamatai Šiluvos paminklinei koplyčiai statyti.
THE LITHUANIAN SALESIAN MONASTERY "ŠILUVA" near Chicago,

PRIE CEDAR LAKE, INDIANOJE

Tėvų saleziečių stovyklavietė ir gimnazija berniukams

Tėvų salėziečių prie Cedar Lake, Indiana, įsikūrimo tikslai yra ne vien patarnauti plačiajai Chicagos apylinkių lietuviškajai visuomenei gražioje ežerų gamtoje bei kalvotuose ažuolynų pavėsiuose vasaros metu piknikavimu, Šiluvos švč. Mergeinės Marijos paminklinės koplyčios pasatymu, bet ir jaunimo auklėjimo pagelba, būtent: berniukų vasaros stovyklavietės įrengimu ir atidarymu lietuviškos gimnazijos (high-school) berniukams.

Inž. J. Augustinavičiui vadovaujant, pirmųjų metų bėgyje baigtas pirmasis naujųjų pastatų junginys: mūrinė, apšildoma svetainė-salė-kafeterija, su visais virtuvės, šaldytuvų, sandėlių įrengimais; šeši mediniai namukai (cottages, kiekvienas po 80x20 pėdų), iš kurių keturi apšildomi ir du vasariniai, visi susijungia viduryje stovinčiomis, moderniškomis, apšildomomis prausyklomis, dušais ir kt.

Aplink visą naująją stovyklavietę pavasarį bus apsėta žolė, apšildoma dekoratyviniais medeliais ir išpilta takai.

Be dviejų turimų ežerėlių jau yra iškastas trečias (6 akrių) su supilta sala viduryje.

Visa tai pareikalavo nemaža lėšų, teko užtraukti gan didelę paskolą, bet dirbame su viltimis, kad jau nuo ateinančio sezono mūsų pastangos patogiai patalpinti apie 200 berniukų stovyklautojų bus neveltui.

Stovyklavimo personalas jau iš anksto tvarkomas, nes saleziečių Sv. Jono Bosko auklėjimo sistema griežtai reikalauja dienos ir nakties stropios jaunimo priežiūros, linksmos nuotaikos, apšvių kultūrinių bei fizinės pratybų, sveiko maisto ir pn.

Berniukams vasaroti tinkamesnės vietos ir sąlygų sunku būtų rasti.

Visų mūsų troškimas — kad ši stovyklavietė būtų užpildyta lietuvišiais bei lietuviškos kilmės berniukais, reikia tikėtis, tėvų bus tinkamai suprastas ir įvertintas. Pasiektais rezultatais galėsime džiaugtis visi.

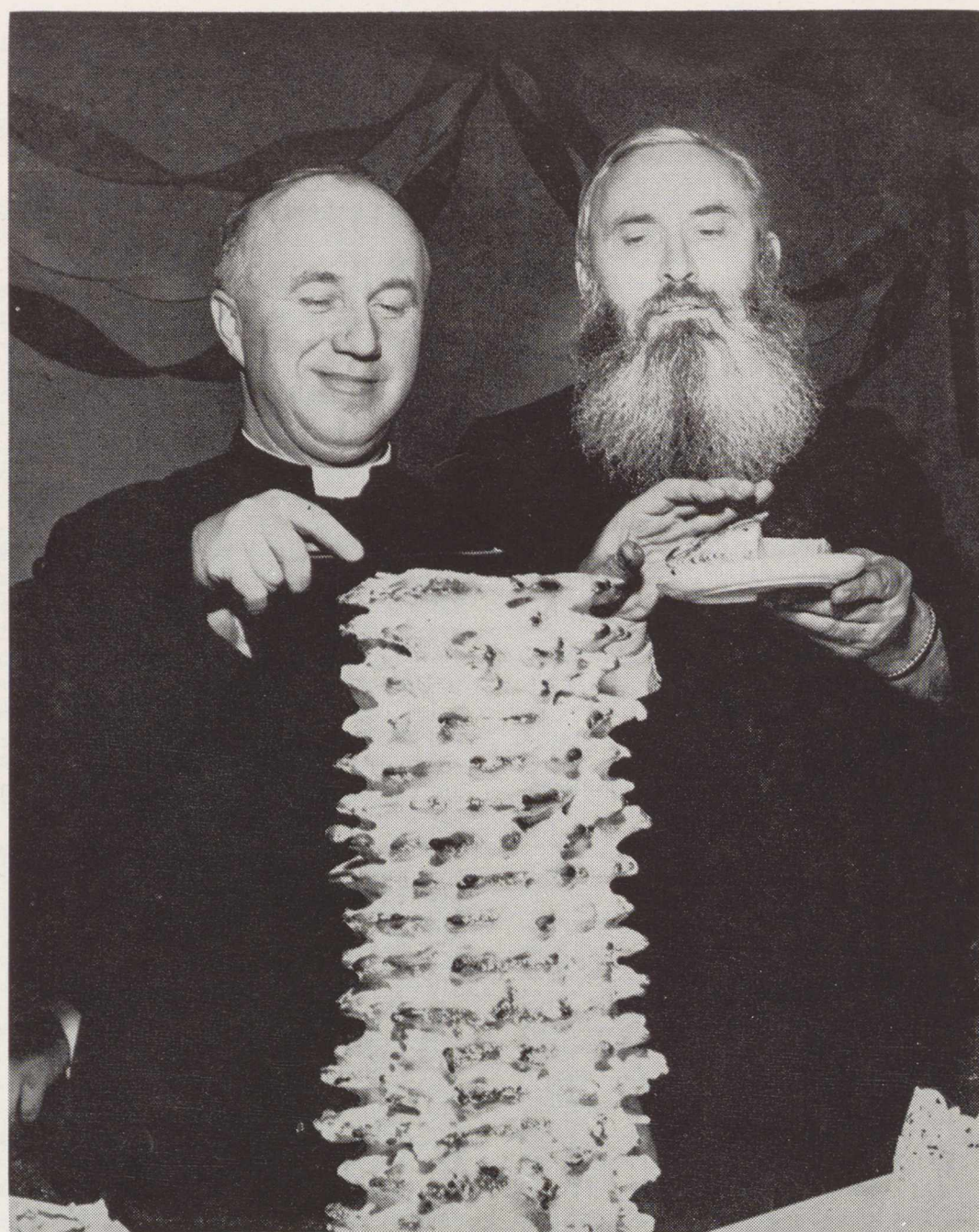
Antroji nevienam aktuali galimybė — tai ateinantį rudenį šioje vietoje, naujai pastatytose patalpose gimnazijos pirmojo kurso atidarymas. (Gimnazija bus su visu išlaidų kymu). Gimn. programa bus išeinama pagal Amerikos pripažintą highschool programą. Ją dėstys diplomuoti amerikiečiai kunigai saleziečiai. Lituanistikos pamokų bus kasdien po vieną valandą.

Tikimės, kad iš mokinių tarpo išeis vienas kitas ir į dvasiškų eiles, nes gimnazijos aplinkoje bus ir miltinėtoji orientacijos dvasia.

Į šią gimnaziją laikui bėgant atvyks arba persikels mokiniai ir iš liet. saleziečių gimnazijos Italijoje.

Ateinantį pavasarį į šią gimnaziją žada atvažiuoti bent šešetas lietuviukų iš Venecuelos.

Kun. A. Sabaliauskas, SDB

"RAGUOLIS" Šv. Jono Bosko šventėje pas tėvus saleziečius. Svečius vaišina kun. V. Endriūnas, vienuolino namų vyresnysis. Dešinėje salez. misijonierius A. Sabaliauskas.
ST. JOHN BOSCO FEAST at Salesian Father's monastery, Crown Point, Indiana.

NAUJAS KOMUNISTINĖS PROPAGANDOS ARKLIUKAS LIETUVOJE

Olandijoje išeinąs savaitinis laikraštis Herald de Esperanto, sausio 1 d. nr. savo vedamąjį užvardija taip: Esperanto sąjūdžio atgimimas dabar taip pat ir Lietuvoje. Straipsny rašoma, kad esperanto sąjūdis Lietuvoje esąs toks senas kaip ir pati esperanto kalba, kad 1890 m. pasirodęs Tilžėje pirmas esperanto vadovėlis lietuvių kalba, nes tais laikais buvęs caro uždraustas knygų spausdinimas lietuvių kalba. Toliau rašoma, kad esperanto pionieriai Lietuvoje buvo: Dambrauskas, Medem, Giedra, Mačernis, Prapuolenis ir kt.

Esperanto sąjūdis nutarta (! Ten niekas "nenutariama" be partijos

įsakymo.). atgaivinti Lietuvoje 1956 metų gegužės mėn. ir tuo reikalu svarbesniuose Lietuvos laikraščiuose atspausdinti straipsniai. Tų pačių metų spalio 29 d. E. Medonis per Vilniaus radiją davė plačią informaciją esperanto kalbos reikalu.

Pirmieji esperanto kalbos kursai buvo suorganizuoti Vilniaus meno institute, kur susidarė 50 kursantų (kursų vadovas J. Cieška). Vilniaus universitete yra apie 100 kursantų, kuriuos moko Noreika, Petrulis ir Sabalis. Taip pat Muzikos konservatorija ir Pedagoginis institutas organizuoja kursus. Kauno Politechnikos kursas lanko 220 asmenų, kuriuos moko aktorius J. Balčiūnas.

Žemės ūkio akad.-je kursus suorganizavo prof. V. Ruokis, kuris turi 150 kursantų Organizuojami kursai ir kitur, tik, deja, trūksta mokytojų.

Straipsnio gale prašoma, kad visų šalių esperantistai ir jų organizacijos paremtų Lietuvos esperantistų sąjūdį, siųsdami esp. knygų, žodynų, vadovėlių šiuo adresu:

S-ro E. Medonis, Grybauskos 22, Kaunas 19, Litovio (Lithuania).

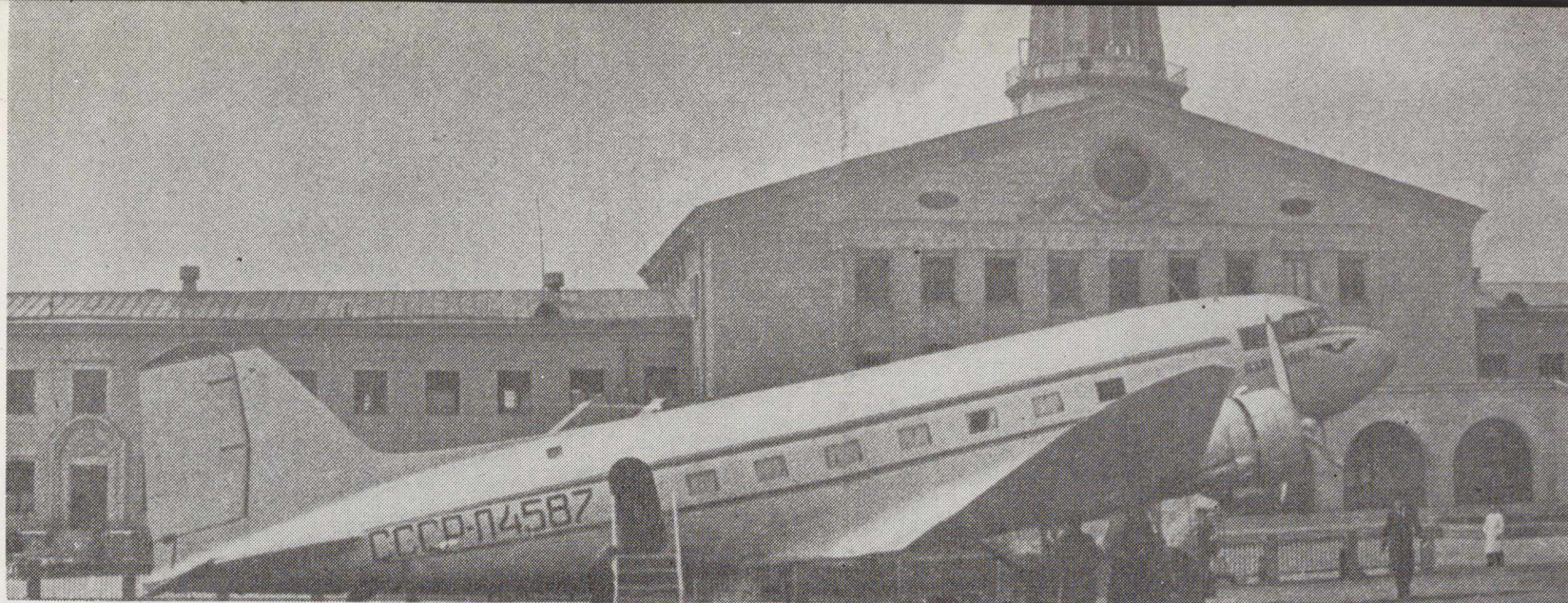
Nėra abejonės, kad šis esperanto sąjūdis Lietuvoje yra ne kas kita kaip naujas arkliukas sovietų propagandai pasaulyje. Šiuo "sąjūdžiu" lietuviai esperantistai pasaulyje galėtų pasidomėti ir atitinkamai pabendrauti.

X.

PAMALDOS šią vasarą laikinojoje saleziečių koplytėlėje Cedar Lake, Ind.

SUMMER SERVICES at temporary chapel of Salesian farm in Cedar Lake, Ind.

AMERIKIETIS VILNIAUS AERODROME

Vilniuje nejauku, skurdu, liūdna; žmonės suvargę...

Pačioje Sovietų Sąjungos neramumų pradžioje, pereitą vasarą, žymus Los Angeles aviacijos pramonininkas W. P. Lear savo nuosavu lėktuvu buvo nusikridęs į Lietuvą ir nusileidęs Vilniaus aerodrome. Ši žinia paskatino Los Angeles Studentų Sąjungos skyriaus valdybą daryti žygių su žmogum, Vilnių mačiusiu savomis akimis, susitikti.

Gruodžio mėnesio pabaigoje keturi lietuviai studentai — sk. pirm. R. Dabšys, sekr. I. Bertulytė, V. Variakojis ir A. Dundzila, — buvo Lear'o priimti ir turėjo progos pasikalbėti apie kelionę ir išpūdžius iš Lietuvos sostinės.

1956 metų vasarą p. Lear su žmona savo nuosavu lėktuvu atostogavo Europoje. Tada ir kilo jam mintis išbandyti rusų "švelnumą" — paprašyti leidimo nusikristi į Maskvą.

Dideliam visų nustebimui, p. Lear leidimą gavo ir su rusu, einančiu oficialias vertėjo ir navigatoriaus pareigas, iš Berlyno pakilo.

460 mylių, skiriančių Berlyną ir Vilnių, p. Lear nusukrido per dvi su puse valandos.

Nusileidus, jų lėktuvas tuoj buvo apsuptas žmonių, kurie pirmą kartą po ilgų metų pamatė nerusiškos gamybos lėktuvą.

Į Lietuvą lėktuvas įskrido iš Rytprūsių, maždaug Alytus — Vilnius ruožu. Pasakotojo nuomone, palygi-

nus su Rytprūsiais ir vėliau Gudija, Lietuvoje esąs žymiai mažesnis grįstų kelių tinklas. Ūkininkų sodybos atrodė skurdžios ir apleistos, tačiau pavienių sodybų matyti. Iš to jis darąs išvadą, kad į kolchozus dar ne visi suvaryti. Iš viršaus stebint, Vilniaus miestas mūsų keleiviui labai pilkai atrodė. Jo žodžiais tariant, "Susidaro įspūdis, kad miestas 10-15 metų nedažytas, apneštas dulkėmis."

Mieste jam neteko būti, nes tik 2 valandas tebuvo sustojęs.

Vilniaus aerodromas turi vieną 3600 pėdų ilgio ir apie 75 pėdas pločio asfalto pakilimo taką. Keleivių stoties pastatas didokas, ir p. Lear spėja, kad ten per parą nusileidžia apie 20 keleivinių lėktuvų. Vilnius yra tapęs tarptautinio susiekimo centrale — aerodrome keičiama visų valstybių valiuta! Patys aerodromo pastatai yra dideli ir erdvūs, nors apleisti ir nenauji. Keleivių patogumui neperdaug rūpinamasi, nes, pavyzdžiui, visame aerodrome tėra tik vienas telefonas — kontrolės bokšte...

Aerodromo personalo tarpe oficialiai dominuoja rusų kalba, tačiau darbininkai, savo tarpe, kalbėjosi daugiau lietuviškai. Apskritai, žmonės labai skurdžiai apsirengę, išblyškę, suvargę. Bendras vaizdas — nejauku, skurdu, skaudu.

Vilniuje mūsų keleiviai nusileido pavalgyti ir pasiimti lėktuvui kuro.

Pilant benzina, p. Lear pastebėjo, kad sunkvežimiais neturi jokių prietaisų įpilto kuro kiekiui matuoti. Tvarka ir logika, kaip sužinojo, ten yra tokia: visi lėktuvai priklauso valstybei, valstybei priklauso ir lėktuvams vartojamas gazolinas. Nusileidęs lėktuvas tuoj pripildomas kuru, tad ir p. Lear Vilniuje už benzina nemokėjo nieko, gi darbininkai stebėjosi jo noru atsilyginti.

Pasilenkęs virš naujojo Lietuvos žemėlapiu, p. Lear išvedė liniją pro Naručio ežerą. "Atsimenu, skridome virš šio ežero", — pastebėjo ir tęsė savo išpūdžius Maskvoje.

Po apie valandą trukusio pasikalbėjimo atsisveikinome, išsinešdabėjimo atsisveikinome, savotiškai keisto, bet kartu ir malonaus jausmo apgaubti: kalbėjomės su žmogum, kuris taip neseniai Vilniuje buvo!

R. I. V. A.

Smuikininkas...

Atkelta iš 5 psl.

— Kokia Tamstos nuomonė apie šio krašto muzikinį gyvenimą? Ar teko groti amerikiečiams? Kokie Tamstos planai?

Be abejo, čia yra aukštų muzikinių centrų, kur muzikos menas kultivuojamas pačia kilniausia prasme. Tačiau per daug išipilietinę yra čia muzikos surogatai — mėgėjiški parengimai, pramoginė muzika, pigios plokštelės, radijas, televizija. Todėl eiliniam piliečiui sunku net pastebėti, kur yra tikroji muzika. Jis meninės muzikos nepažįsta ir susidūręs su ja, bodisi, kaip kažkuo svetimu ir nereikalingu.

Amerikiečiams koncertavau Lawrence, Bostone (Gardner Museum), keliose kolegijose ir aukštesnėse mokyklose (College, High School).

Apie savo planus kalbėti nėra jau taip reikšminga. Dėkingas esu už visuomenės ir spaudos dėmesį atliktiems darbams.

♦ **VILNIAUS AERO STOTIS** yra ant kelio Paryžius - Praha - Berlynas - Vilnius - Maskva. Šioje aero stotyje buvo nusileidęs ir amerikietis Lear, skridamas į Maskvą. Stotis yra Vilniaus užmiestyje, 15 min. kelio autobusu nuo miesto centro.

THE VILNIUS AIRPORT is a stopping place on route to Paris-Prague-Berlin-Vilnius - Moscow. Californian Lear stopped here on his flight to Moscow. Airport is 15 minutes from city by bus.

AERO STOTIES RESTORANAS-valgykla, kur sustoja daug užsieniečių keleivių. Stoties valgykla stengiasi neatsilikti nuo "buržuazinio" pasaulio valgyklų, ir jos menu su visomis aristokratiško aptarnavimo manieromis, neišskiriant nė stipresnių gėrimų.

THE RESTAURANT at the Vilnius airport. Here bourgeois food is served to passing travellers, much in the same way as in the "decadent" outside world.

VILNIAUS Miesto VALGYKLA saviems piliečiams. Joje keleiviai, laukdami autobuso, dažnai užkanda iš savo tarbelės, kąsni užliedami alumi tiesiai iš butelio, nė patų nenusivilkę, nes valgykla nekūrenta, šalta.

A RESTAURANT IN VILNIUS. Citizens of the district take there frugal meals here, out of a sack and from bottles. They dare not take their garments off, since the dictatorship of the proletariat is unaware of the luxury of heating.

GAUTA

nedidelis skaičius gražiausių knygų vaikams

MEŠKIUKAS .. RUDNOSIUKAS

Parašė Vytė Nemunėlis

Spalvotais piešiniais iliustravo dail. V. Stančikaitė

Didelio formato, kietais viršeliais, tik \$2.

Rašykite:

LIETUVIŲ DIENOS,

9204 So. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

MAX BAND

Jokubas ir angelas / Jacob and Angel

— Ačiū. Esu gimęs Kudirkos Naumiestyje. Vaikystė buvo labai neturtinga, nors pilna nuotaikos, vaizdingumo. Man tesant trejų metų, mirė mano tėvas, o penkerių metų sulaukus — ir motina. Abu tėvai palaidoti K. Naumiesčio žydų kapinėse.

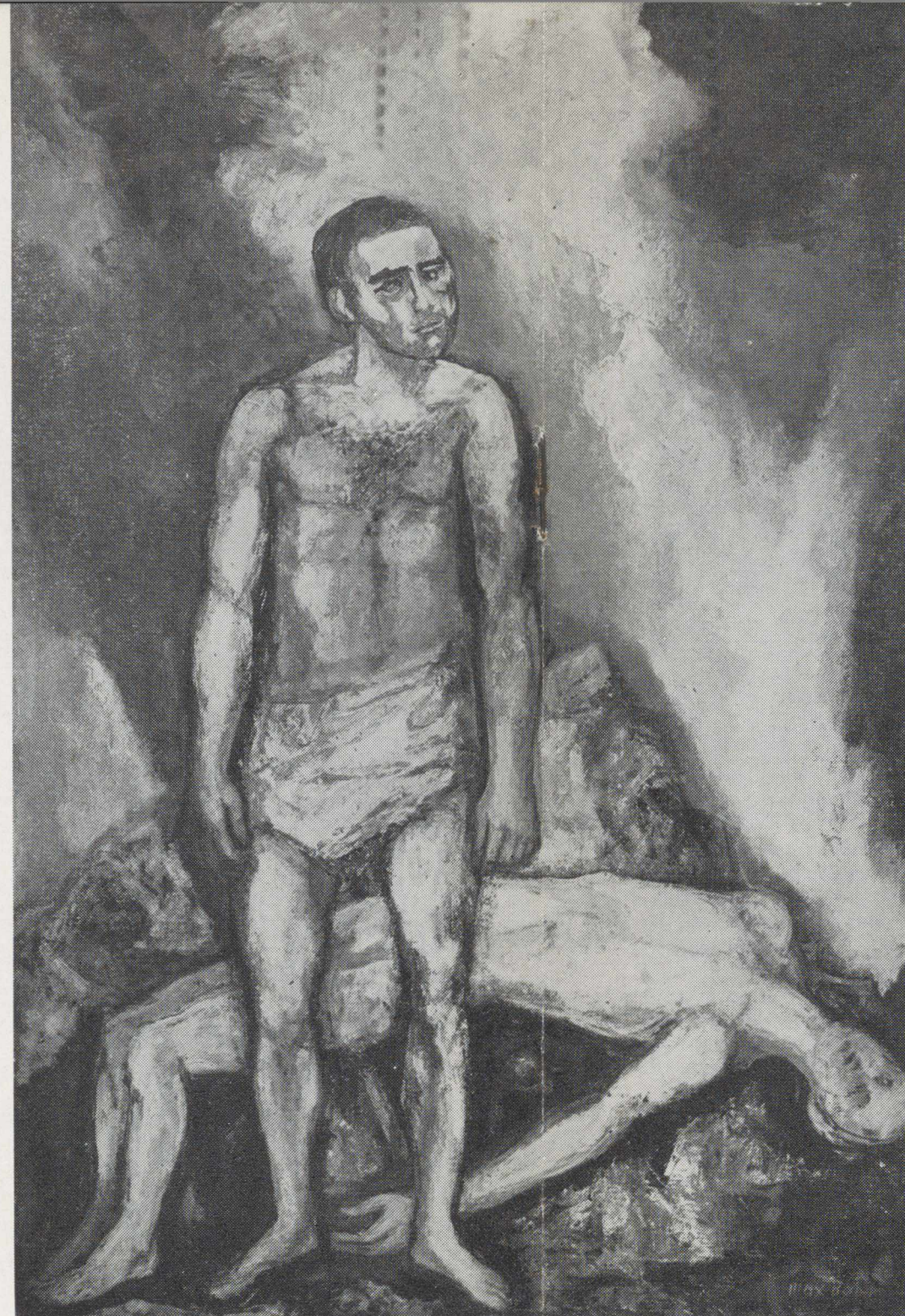
Prisimenu, už tris gabalėlius cukraus jodavau maudyti ūkininkų arklių. Vos saulei nusileidus, mes šuoliais lėkdavome ant arklių siaurais smėlėtais takeliais į šėsupę, mažą upę, kuri man tada atrodė didelė ir plati. Pirmieji dalykai, man davę daug kūrybinės nuotaikos, buvo Lietuvos medžių tamsūs šešėliai, dangus ir debesys, paslaptingi ir įvairūs negu pats gyvenimas.

Mėgau piešti nuo mažens, jei sienų ir tvorų teplojimus kreida ar molio galėtume pavadinti piešimu. Dėl tokio nedrausmingo elgesio gaudavau mušti ne tik nuo vaikų, bet ir nuo suaugusių. Jie žinodavo, kas suteplioja jų namų sienas, varnelius. Bet polinkis buvo didelis, jam negalėjau atsisipirti.

Iš Lietuvos išvykau 1920 metais į Berlyną. Ten įsigijau pirmąsias žinias apie piešimo meną pas profesorius Jaeckel, Boris Grigorjew ir k.

Lietuva mane visad traukė savo paprastumu, žmonių gerumu ir nuširdumu. Todėl Lietuvon buvau parvykęs kelis kartus: 1925, 1932, 1935 ir 1936 metais, vis nutapydamas jos vaizdų ar asmenų. Grynai lietuviškais motyvais paveikslų esu padaręs apie keliolika. Visi jie išsparduoti ir kabo įvairių tautų muziejuose ar privačiose kolekcijose. Vytauto Didžiojo muziejus Kaune turi įsigijęs mano paveikslą iš 1932 m. suruoštos Kaune parodos.

Aš užjaučiu lietuvių tautą, laikinai netekusią nepriklausomybės ir

MAX BAND

Am I my brother's keeper? / Kainas nužudęs Abelį

nuoširdžiai tikiu, kad Lietuvos okupacija yra laikina. Komunistai rusai yra visai svetimi savo kultūra, gyvenimo būdu, pasaulėžiūra, papročiais bei istorija lietuviams ir kitoms Pabaltijo tautoms. Rusai Lietuvoje negalės ir neturi jokios teisės pasilikti, kaip anglai neteisėtai laiko Hong Kongą ar prancūzai šiaurės Afriką kolonijalizmo laikai praėjo ar baigia praeiti. Lietuva kaip buvo, taip ir bus nepriklausoma valstybė, — kalbėjo dailininkas, ir tikiu, kad nuoširdžiai, nes Lietuva gi jo gimtasis kraštas.

Himnas lietuviškam dangui

Iš Nepriklausomos Lietuvos spaudos Max Band turi visą eilę iškarpu apie savo kūrybą. Atnešė keletą jų parodė. Vienoje ("Šaltinis", 1936) S. Sobolis apie Maksą Bandą taip rašė:

"Menininkas duoda savo modeliuose refleksą savo gyvenimo, bet jis išlaiko asmenybę ir jų individualumą. Mes išgirstame kiekvieną vibraciją savo asmenybės tame begaliname apraudojime vidaus muzikos."

"Lietuvos žinios" (1936, Nr. 182), rašydamos apie Max Bando kūrybą, duoda tokį jo pasisakymą: "Besibasttydamas asfaltuotais ir uoliniais didmiesčių grindiniais pasiilgau žemės, tos paprastos lietuviškos žemės, kur koją neatsidaužyti, o truputį įsmegti. Pasiilgau lietuviško dangaus su jo nuostabiai nuansingomis spalvomis. Lietuva man tartum valgis, be jokių apetitą erzinančių prieskonių, be desertų. Tai tikras dvasios pe-

nas. Pasaulyje aš matau daug dekoratyvaus, o čia, tėviškėje — dvasinio ir žmoniško. Pasaulis mane įvargina ir išsemina, o čia pailsiu ir pasisemiu naujo dvasios peno."

Dabar Max Band draugiškai prisimena eilę lietuvių. Daugiausia jis mini Lietuvos ministrį Prancūzijai Klimą, kurio kviečiamas B. suruošė parodą V. D. Kultūros Muziejuje, Kaune. Gera žodžiais mini buv. ministrį Urbšį, rašytojus Herbachauską, Liudą Girą, Juozą Tysliavą, kurio man padeklamavo net eilėraščių, išminktą jiems bendraujant Paryžiuje.

Max Band dailininko kelyje

Apie Max Bando "kūrybos" pradžią amerikiečių žurnalas Time 1948 m. birželio 7 d. rašė: "Kai jis buvo septynerių metų, vienintelę porą batų nunešė sodžiaus kurpiui sutaisyti. Jis basas laukė ir matė, kaip batsiuvis, viską baigęs, paruošė šiurkštų šepetį naujiems puspažiams nudažyti: jį mirkė aliejuje, iki šeriai visai suminkštėjo. Sugrįžęs namo, jis pasidirbo panašų šepetį ir nutapė pirmą "aliejinį kūrinių", vartodamas valgomąjį aliejų..."

Pirmoji knyga apie Max Bandą išspausdinta jam esant 32 metų amžiaus. Pirmąją savo vieno parodą jis surengė Berlyne, turėdamas 24 m.

Jo asmeninės parodos buvo surengtos: Berlyne, Paryžiuje, Kaune, New Yorke, Londone, Los Angeles, San Francisco, San Diego, Dayton, Richmond, Youngstown, Jerusaleme. Kai kur po keletą kartų.

NUKELTA I 18 PSL.

MAX BAND

Deportuotieji / Where shall the weary rest

DAILININKAS MAX BAND

ALGIRDAS GUSTAITIS

Vieną šiltą 1956-1957 metų Kalifornijos žiemos dieną viename lietuviškame susirinkime Los Angeles lietuviai man pradėjo rodyti amerikietiškuose laikraščiuose pranešimus ir skelbimus, kad įvyksta Lietuvoje gimusio dailininko Max Bando paroda. Parėjęs namo susilaukiau skambinimų, raginusių nuvykti į parodą ir apie dailininką painformuoti lietuvius.

Aplankiau parodą turtingame Beverly Hills rajone, Hilda Swarthe Little Gallery, o vėliau ir patį dailininką.

Max Bando prisiminimai apie Lietuvą

Max Band gyvena savo susiprojektuotame erdviame, su plačiais žalumynais ir gamtovaizdžiu, name.

—Kurioje vietoje esate gimęs ir ką pasakytumėte apie Lietuvą? — paklausiau.

— Esu gimęs 1900 metų rugpjūčio 21 d. Širvintos Naumiestyje, Lietuvoje.

—Dovanokite, Lietuvoje Nepriklausomybės metais tą Naumiestį vadino Kudirkos Naumiesčiu, pagerbdami Lietuvai nusipelnusį dr. Vincą Kudirką...

DAIL. MAX BANDAS, Beverly Hills, Calif. su žmona Berta. Kairėje — juos aplankęs ir apie dailininko kūrybą parašęs mūsų bendradarbis Algirdas Gustaitis. ARTIST MAX BAND and wife Berta in Beverly Hills, Calif. At left is Lithuanian Days writer Alg. Gustaitis, author of this month's feature on Band's paintings. Foto Gasparonis

MAX BAND

Sena prie Luvro / The Seine and the Louvre, Paris

VEIDAI IR VAIZDAI

Dviguba šventė Putnamo seselių sodyboje

JUBILIATĖ MOTINA M. ALOYZA (Šaulytė) prie vaišių stalo. Jos dešinėje seserų kryžiečių, brocktoniškių, kapelionas kun. J. Švagždys, kairėje — Norwich vyskupas B. J. Flanagan. Toliau jėzuitų atstovas T. J. Vaišnys, vysk. sekr. kun. St. Onge ir jubiliatės brolis kun. Jonas Šaulys, M.I.C. Motina M. Aloyza gimė JAV, gimnaziją ir un-tą lankė Lietuvoje.

MOTHER M. ALOYSA of the Sisters of the Immaculate Conception sits with church dignitaries at her 25th jubilee observance.

♦ **VYSK. B. J. FLANAGAN** atvyksta į iškilmės. Nuo jo į dešinę (pirmam suole) Motinos M. Aloyzos sesuo Marija Šaulytė-Kasperavičienė ir motina Uršulė Šaulienė (74 metų amžiaus); toliau — W. Meškauskas, seselės Bernardos tėvas. Viso iškilmėse dalyvavo 10 kunigų ir per 100 svečių — giminių ir artimųjų.

BISHOP B. J. FLANAGAN arrives at observance honoring nuns.

NEK. PR. SESERŲ VIENUOLIJOJE, Putnam, Conn., šių metų pradžioje įvyko dviguba šventė — Motinos M. Aloyzos ir dviejų seserų — M. Apolonijos ir M. Agnietės — 25 metų vienuolinio gyvenimo jubiliejus ir 4 seserų amžinų įžadų davimas. Prie altoriaus

klūpo amžinuosius įžadus padariusios seserys: Jonė, Klementina, Loreta ir Bernarda.

NUNS at the Sisters of the Immaculate Conception Convent in Putnam, Conn., taking perpetual vows. Three nuns observed their 25th anniversary since taking the veil.

LIETUVOS ŽEMĖLAPIS

su kirčiuotu vardynu ir informacija apie Lietuvą liet. ir anglų kalbomis. Žemėlapi paruošė

Juozas Andrius.

Vardyną redagavo prof. A. Salys, vandenų tinklą tikrino prof. S. Kolupaila, informacinius straipsnius rašė prof. K. Pakštas, A. Bendorius.

Kainos:

Knygos formato \$3.50.
Pakabinamas sienoje \$4.50

galima gauti

“Lietuvių Dienų” Administracijoje

PIRMOSIOS LIETUVIŲ SPORTO ŠVENTĖS

Australijoje rengėjas ir šeimininkas — Sydnejaus sporto klubas Kovas. Šventėje dalyvavo penki lietuviški kolonijų sporto klubai. Kovas surinko daugiausia taškų ir laimėjo Krašto Valdybos pereinamąją taurę.

Stovi iš dešinės į kairę trečias — Kovo pirm. A. Laukaitis. Toje pat eilėje septintas — Australijos Liet. Fizinio Auklėjimo ir Sporto Valdybos pirm. Vl. Daubaras.

THE LITHUANIAN SPORTS CLUB Kovas in Australia.

LIETUVIŲ DELEGACIJA TARPTAUTINIAME VALSTIEČIŲ KONGRESE Paryžiuje (su svečiais). Iš kairės (sėdi): Dr. Deveikė, VT pirm. ir šios organizacijos vicepirm. A. Devenienė, Lanskoronskytė, Senkus (iš Londono), prof. dr. J. Baltrušaitis, stovi: V. Garbė, stud. K. Dikšaitis, VLIKo sekr. H. Blazas, J. Jakš-Tyris (Tuebingen), pulk. J. Lanskoronskis, Lietuvos atstovas Paryžiuje dr. S. Bačkis, E. Turauskas, L. Prosinskas, A. Germanavičius, Dulavičius ir dr. J. Narakas.

Šioje tarptautinėje organizacijoje — International Peasant Union — lietuvius atstovauja Liet. Valstiečių Liaudininkų Sąjunga. Anksčiau jos atstovas buvo dr. K. Grinius, dabar nuolatinė atstovė yra Alena Devenienė, jos pavaduotojas Balys Paramskas (Washington). Valstiečių kongresas buvo susirinkęs tuo metu, kai Vengrijoje vyko sukilimas. Kongrese kalbas pasakė vengrų sukilėlių atstovai, šaukdamiesi laisvojo pasaulio pagalbos; kongresas labai karštai tam pritarė ir ėmėsi žygių padėti vengrams laisvės kovoje.

LITHUANIAN DELEGATION and guests at the International Peasant Union Congress in Paris, France.
(Klišė "Nepriklausomos Lietuvos")

DETROITO DRAMOS SAMBŪRIO NARIAI, š. m. vasario 2 d. suvaidinę V. Alanto 3 v. komediją Šiapus už dangos. Veikalą režisavo Z. Arlauskaitė-Mikšienė, vakarą rengė Detroito LRS skyrius. Iš k. į d. I-je eilėje sėdi: Pr. Stanionis, LRS Detroito sk. pirm., D. Jankienė, autorius rašyt. V. Alantas, rež. Z. Mikšienė, V. Žebertavičius; II-je eilėje stovi: V. Jocy, A. Pesys, I. Laurinavičienė, B. Rackaitė, rež. pad. Iljasevičius ir A. Jarašiūnas.

Veikalas turėjo pasisekimo, su juo grupė lankėsi Chicagoje.

LITH. DRAMA GROUP from Detroit, Mich., Recent production was V. Alantas' This Side of the Curtain.

MARIJONAI LEBRIKIENEI 90 METŲ

MARIJONOS LEBRIKIENĖS, Chicago, Ill., 90 metų amžiaus sukaktuvių vaišės, kuriose dalyvavo 100 jos vaikų, vaikaitių, ir giminių. Sukaktuvinė stovi vidury, už jos gim. kun. Lukošius. Lebrikienė gyvena pas savo dukterį Josephine Pilkienę Marquette Parke. Ji yra dar gana judri, nemėgsta sėdėti be darbo, gerai mato ir girdi, turi aiškią atmintį ir su kitomis senosios kartos lietuvėmis mėgsta pasikalbėti apie senus laikus. Į JAV ji atvyko 1900 m. pergyveno du vyrus — su pirmuoju, Baubliu išaugino 8 vaikus, su Lebriku —

2; visi vaikai jau mirę, išskyrus dukterį Josephiną bet užtat anūkų ir proanūkų gyvena daug. Gimtadienio vaišės iškėlė anūkė Kristina Dreznes.

MRS. MARIJONA LEBRIKAS, who celebrated her 90th birthday in Chicago, is shown here with her many relatives and wellwishers. She came to the U. S. in 1900. Host to colorful birthday party was granddaughter Kristina Dreznes of the same city.

SOLISTE ALDONA STEMPUŽIENĖ (3-čia iš kairės) Los Angeles liet. parap. šv. Kazimiero šventės koncerte, kovo 3 d. Iš d. į k.: klebonas kun. J. Kučingis (rankose laiko Californijos valst. Legislatūros ir Senato raštą šv. Kazimiero dienos progą), akomp. Ruth Buell, L. Zaikienė, H. Swaggart, solistė A. Stempužienė, komp. B. Budriūnas, raš. Gliauda. BACKSTAGE with soloist Aldona Stempužienė after St. Casimir's Day concert in Los Angeles, Calif. Foto L. Briedis

KA VEIKIA SKAITYTOJAI

— **Juozas Vitėnas**, Washington, D. C., buv. LD redaktorius, George Washington universitete vasario 22 d. gavo magistro laipsnį palyginamojoje teisėje (Comparative Law).

— **Feliksas Šlapelis**, Long Beach, Calif., Los Angeles ALT surengtame Vasario 16 minėjime, kaip ir kiekvienais metais, Lietuvos vadavimo reikalams paaugojo tradicinę šimtinę dolerių. Visų aukos galutinai dar nesuskaitytos, bet atrodo, kad ir šiais metais suaukotoji suma nebus mažesnė, negu praėjusiais metais.

— **Solistė Aldona Stempužienė**, Cleveland, Ohio, davusį puikų koncertą Los Angeles liet. šv. Kazimiero parapijos metiniam šv. Kazimiero minėjime, Pacifico pakrantėje pasiliko visą savaitę. Lankėsi LD redakcijoje.

— **Petras Sagatas**, Glencoe, Ill., atostogaudamas Californijoje, apsilankė LD administracijoje, užsakė LD savo bičiuliams ir įsigijo LD leidinių. Iš profesijos daržininkas, Sagatas mėgsta literatūrą ir šiomis dienomis išleido savo eilių rinkinį Saulėleidžio spinduliuose, kurio ištraukų dedame į šį LD nr.

— **Dail. Adomas Varnas** pagamino liet. saleziečių statomai Šiluvos paminklinei koplyčiai prie Cedar Lake, Ind., Šiluvos Dievo Motinos paveikslo projektą, pagal kurį bus nutapytas didelis paveikslas koplyčios didžiajame altoriuje.

— **Kultūrinis lietuvių pasirodymas** Hollywoodo, įvykęs vasario 27 Hollywood Adult School salėje praėjo su dideliu pasisekimu ir susidomėjimu. Didesnė dalis klausytojų buvo kitataučiai. Meninę programą atliko B. Budriūno vadovojami choras ir oktetas, L. Zaikienės vad. tautinių šokių grupė ir filmų aktorė Rūta Kilmonytė, jautriai padėklamavusi Brazdžionio poezijos angliškai. (Iškvietas autorius vieną eil. paskaitė lietuviškai). Apie Lietuvos politinę padėtį trumpą kalbą pasakė kons. Dr. J. J. Bielskis, su Lietuvos istorija supažindino ir programai vadovavo teis. Peters.

— **Dail. Antanas Rūkštelė**, Los Angeles,

Calif., po pasisekusios jo kūrinių parodos Čikagoje pernai metų pabaigoje, visą žiemą praleido vid. ir rytinėse valstybėse, Lawrence padaręs du prel. Juro portretus, Čikagoje atlikdamas eilę kitų užsakymų, o šiuo metu rengia parodą Detroite, po kurios žada parvykti į Los Angeles.

— **Pirmajai Amerikos ir Kanados liet. tautinių šokių šventei** Čikagoje š. m. birž. 30 d. rengiamasi visu kruopštumu. Gauti grupių pasižadėjimai iš visų JAV-bių, pasamdyta mišiniška salė, spaudoje varoma propaganda. Visuomenė, ypač jaunimas, šventės labai laukia. Ta pačia proga rengiamas jaunimo kongresas.

— **Metinis Lietuvių Dienų vakaras-koncertas** šiais metais numatytas balandžio m. 28 dieną, per Atvelykį. Jo programoje dalyvaus dainininkė ir pianistė, bus literatūrinė dalis, kurioje savo kūrybos skaitys Los Angelėje gyveną, pernykščiame LD vakare nedalyvavę rašytojai. Kita vakaro programos pusė bus tuo ypatinga, kad joje dalyvaus visa eilė Hollywoodo lietuvių artistų, pasirodys su scenomis iš savo rolių, ir žurnalo skaitytojai, turintieji meninių talentų. Tokiuo vakaru susidomėjimas jaučiamas jau dabar, jį žada susirinkti gausus LD skaitytojų būrys iš visų Kalifornijos kampų, kur tik yra lietuvių.

— **LD leidykla** rengiasi išleisti lietuviškų dainų plokštelių albumą. Jame bus lietuvių kompozitorių solo ir chorui kūriniai, kurių žodžiai yra parašyti Bernardo Brazdžionio. Pirmosios plokštelės — B. Budriūno sukurtų dalykų O Nemune ir Mano protėvių žemė, įdainuotos Los Angeles L. parap. choro (solo partija — A. Stempužienė), jau užrašytos ir atiduodamos gaminti.

— **Prof. dr. V. Jucaičiui**, 60 metų sukahties proga, ateitininkai sendraugiai, Čikagoje įvykusios konferencijos metu kovo 3 d. sveikindami įteikė dovaną — dail. V. Petravičiaus kūrinių.

— **Daugelis LD skaitytojų**, susirašinėdami su giminėmis, draugais ar pažįstamais ok. Lietuvoje, šalia drabužių ir maisto siuntinių, yra pasiuntę liet. knygy, ir adresatai

viską gauna. Yra labai didelis domėjimasis plačiajame pasaulyje leidžiama liet. religine, mokslinė ir meninė knyga. Norėdami spaudos pasiūti į Lietuvą, rašykite LD administracijai, nurodymai jos leidinius ir gavėjo adresą. Visas išlaidas apmoka adm-ja. Jei nenorite, užsakančio asmens pavardė nebus pažymima. Pasinaudokite proga. Lenkijoje gyvenantieji gali gauti visą laisvajame pasaulyje išeinančią spaudą. Užsakykite jiems LD žurnalą. Dar galima nuo šių metų 1 nr.

— **Kun. A. Sabaliauskas** misijonierius salezietis, už dalį surinktų aukų liet. saleziečių gimnazijai Care paketėliams pasiuntė drabužių, vaistų ir brevijorių į Lietuvą saleziečiams kunigams ir broliukams, kurių keletas, yra palieję, grįžę iš Sibiro.

— **Solistas Vaclovas Verikaitis**, Toronto, Ont., Canada, papildydamas žinias apie italo operą I Lituani, rašo: „Mano žinios Brazys dainuoja (ištraukas iš operos — Red.) jau kuris laikas. Aš pats dainuoju Arnoldo Recitativo e Romanza, O Rimembranza. Šiai operai puikų vertimą padarė buvęs operos dainininkas A. Kutkus. Dabar ji vadinama Branbus prisiminimai. Taip pat Toronto Varpo choras dainuoja net tris chorines ištraukas iš šios operos. Vertimai padaryti puikiai ir šios ištraukos turi pasisekimą mūsų visuomenėje.“

— **Kariuomenės Kalbų Mokyklos** Lietuvių skyriaus studentas viršila Paul R. Arman, gavęs pirmąją gen. Maxwell D. Taylor vardo premiją, kaip mums rašo L. sk. vedėjas, nėra juodukas. LD vasario nr. įdėtoji nuotrauka yra visai kito, ir ne Lietuvių sk., studento.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis, Realtor

Phone: NO - 41733

2648 Griffith Park Blvd.,
Los Angeles, Calif.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokią turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

Bendradarbiai:

B. Budriūnas — P. V. Raulinaitis

Max Band...

Atkelta iš 15 psl.

Grupinėse parodose yra dalyvavęs Amsterdame, Genevoje, Briuselyje, Tokijo, Osake.

Jo kūrinių yra įsigiję šie muziejai: Prancūzijoje — Musee de Jeu de Paume, Musee de Petit Palais, Musee de Ville de Paris, Musee d'Art Moderne, Paris, Musee de Ceret. JAV-se — Riverside Museum, N. Y., Philips Memorial Gallery, Washington, French Art Institute, Philadelphia, Fine Arts Museum, San Diego, Santa Barbara Museum, Palace of Legion of Honor, M. H. De Young Memorial Museum, San Francisco, Country Museum, Los Angeles, Collection of Edward G. Robinson, Beverly Hills, Calif., The Jewish Museum, N. Y. Kitur — V. D. Kultūros Muziejus Kaune, Musee de Rome, Italija, Museums of Tel-Aviv, Jerusalem, Eyn Charon, and the Parliament of Israel ir kt.

Kritikai apie B. kūrybą

Bando kūrybai daug davė, kaip jau minėta, Lietuvos kaimo prisiminimai. Jis yra žydas patriotas; iš pasikalbėjimo sprendžiant — humanistas, norįs pasaulyje taikos, priešingas žiaurumams, žudymams, karams. Jo tapyba be „izmo“. Gal ir ne taip svarbu, kurio stiliaus, žanro, ar „izmo“ menininkas, svarbu kiek jo darbuose yra kūrybos, talento. Jei jau norėtume kaip nors pavadinti Max Bando kūrybą, gal geriausiai jai tiktų simbolinio ekspresionizmo vardas.

Paul Fierens prancūzų k. monografijoje apie Max Bandą (1935), be kitko, rašo, kad jam Lietuva ir Luvras yra visur ten, kur jis pasireiškia kaip dailininkas.

Arthur Miller leidinyje apie M. B. (1945) rašo, kad „tiksliai religingas dailininkas gali duoti tokias temas pilnu aštrumu, kas veikėjus mūsų laikais vaizduoja dideliame tragizme, nors jie tėra žemės grumstai, jų formos ir judėsiai yra nusižeminimo ir gallesčio pilni ir jie atrodo patys sau neišskūs.“

Nuo savęs norėčiau pridėti, kad tas savotiškas gaudulys ir pagelbos šauksmas Max Bando kūryboje gal bus jo, kaip žydų tautos nario, išreiškimas skausmo, kurį jie itin žiauriai pajuto paskutiniaisiais dešimtmečiais.

17 metų be ryšio su lietuviais

Išvažinėjęs Europą, 1940 m. Max Band atvyko į JAV-bes. Čia aplankė daugelį miestų ir pastoviai įsikūrė Los Angeles, Calif. Per visą Amerikoje gyvenimo laiką jam neteko susitikti su lietuviiais, nei niekas iš lietuvių jo neįieškojo. Lietuviškai jis jau gerokai primiršęs, bet suprasti dar supranta ir pasikalbėjimą įterpia lietuviškų sakinių. Jo žmona Berta, gimusi ir augusi Marijampolėje. Su ja daugiausia kalbėjome lietuviškai. Jos tarse-na gražiai suvalkietiška.

Užklaustas Max Bandas atsakė, kad jis mielai dalyvautų lietuvių dailininkų rengiamose parodose, jei tik jį pakviestų. Jis padėtų lietuviams ir juos liečiančiais reikalais, organizuojant parodas, reprezentuojant lietuvių meną kitataučiams ir pn. Jis prašė jam siuntinėti lietuviškos spaudos anglų k., kad galėtų pažinti dabartinius lietuvių meninius laimėjimus. Lietuvai atsikūrus, jis mielai ir tuoj vyktų suruošti savo kūrinių parodos, sukurti naujų lietuviškomis temomis paveikslų.

Max Band mano, kad žydų pranašo Ezaijaus mintys, pasakytos VII a. prieš Kristų, kada nors išsipildys: Pasaulis sulydys kardus į plūgus, tauta neis prieš tautą, pasauly bus taika ir ramybė.

THE LIGHTS OF VILNIUS.

VILNIAUS VAIZDAS NAKTJ.

(Iš albumo "Vilnius")

COMMUNISM IS AN EVIL THING

*Excerpts of remarks of UNITED STATES SENATOR WILLIAM F. KNOWLAND
Lithuanian Independence Day Anniversary Sunday, February 17, 1957, Chicago, Illinois*

We are commemorating the 39th anniversary of the declaration of the independence of the republic of Lithuania, February 16, 1918, and the 704th anniversary of the founding of the Lithuanian state when Mindaugas the Great was crowned the first king of Lithuania in 1253.

In the long recorded history of civilization it has been a limited period of time during which the people of Lithuania have been subjected to Communist brutality. To the people there and to the relatives of the dead or those in Siberia it must seem to be an eternity.

Some will claim that the fate of Lithuania, a nation which after all secured its recent independence in 1918, was not important in the world scheme of international relationships and policy. These individuals, many of them from so-called neutral nations, have forgotten the most basic lesson of history — that freedom is indivisible and is diminished everywhere when it is lost anywhere.

The largest group of American citizens of Lithuanian descent is located here in Chicago and I am pleased to be able to meet with this representative gathering here today on the anniversary of Lithuanian Independence.

While as citizens of the United States our loyalty is to this great republic it is also natural that there remain ties of historic interest,

family or racial connections, and religious beliefs, together with our natural humanitarian instincts, that makes what happens in Budapest, Berlin, London, Peiping, Cairo or any other city large or small more than just a newspaper dateline.

There are many great problems confronting our country, domestic and foreign, but to me the greatest issue of the day is human freedom. Under either Republican or Democratic Administrations our foreign policy should be based upon it. What advances freedom we should support and what retards or endangers it we should oppose. There are principles of international morality that cannot be compromised without fatal effects on the compromiser or on the sacrificial victim.

Czechoslovakia was a casualty of such an exchange and Munich should have taught the world that appeasement is not the road to peace but is only surrender on the installment plan. Communism is an evil thing. It is destructive of religion, freedom, family life, and the other human rights that free men honor and hold dear.

Dare we forget the admonition in Second Corinthians:

"Be ye not unequally yoked together with unbelievers: for what fellowship has righteousness with unrighteousness and what communion has light with darkness?"

MAYOR W. J. HURST of Linden, N. J. signs proclamation and proclaims Feb. 16 Republic of Lithuania Day. Left to Right: Mrs. S. Mulks, William J. Hurst, Mayor, Mrs. S. Varneckas; second row (standing): E. Vasilionis, J. Liudvinaitis, ALT Chairman, V. Turna.

LINDEN, N. J. miesto majoras W. J. Hurst pasirašo proklamacija ir Vasario 16 paskelbia Lietuvos Respublikos Diena.

LAST BEST HOPE ON THE EARTH

Kadar, Khrushchev, Gomulka, Chou En Lai are not to be trusted. The policy of international Communism has been, is and will remain the destruction of freedom and national sovereignty. Any nation in Europe, Asia or the Middle East that ignores this basic fact will do so at its peril.

A propaganda barrage is developing here and abroad to give economic aid to the Communist states of Eastern Europe. For what purpose? To lessen the drain on the Soviet Union so it will have more economic resources to use against the nations of the free world or to subvert the uncommitted countries outside the Iron Curtain? To sustain Godless local Communist chieftains who would not last a month were it not for the support of Soviet bayonets within their borders? To give character and prestige to men whose hands are red with the blood of those patriots whose love of freedom for their countrymen was greater than their love for life? Are we to bolster sagging Communist economies whose own workers, by strikes, slow down or sabotage in the face of death penalties and prison terms have contributed to the weakening of an important segment of the Communist regime?

None of these things make sense to me. I shall oppose the taking of a single dollar from the overburdened American taxpayer to build the economic strength of any Communist country behind the Soviet Iron Curtain or to give military aid to any Communist state anywhere in the world.

If the Soviet Union wants peace there is an honorable proposal that could be made to that government — withdraw all Soviet forces from Lithuania, Poland, Albania, Latvia, Estonia, Czechoslovakia, Hungary, Roumania and Bulgaria and guarantee free elections under United Nations supervision. Let the people

decide, free from the farce of Gomulka counterfeit elections such as Poland was insulted with on Sunday, January 20, while Soviet troops still occupy that restless country.

Let the great powers and the United Nations guarantee the neutrality of all of these Eastern European states after the withdrawal of all Soviet troops and after the free elections under United Nations auspices have been held.

Both the Soviet Union and the West could then be assured that these free states would be similar to the neutral positions which today exist in Austria, Switzerland and Sweden. They could not be used as a springboard for invasion against the Free World or against the Soviet Union.

The Free World has no quarrel with the people of Russia. They were the first victims of Communist aggression. It is not the Russian people but the Soviet Communist regime which has broken all of its international agreements with non-Communist powers and which has been a disturber of the peace of the world and still threatens it.

With such a settlement in Eastern Europe the burdens of armaments could be lifted to a considerable extent from the backs of the people of the Free World and the Soviet Union as well. Then the people of Russia who do not have the privileges of the small but relatively well off Communist Party hierarchy would be able to enjoy during this lifetime better housing, more consumer goods and a certain amount of luxuries which are now enjoyed by urban and rural workers in the Free World.

But let us not as a great free republic ever compromise the basic principle of human freedom. Let us never give our moral or legal blessing to the enslavement of millions behind the Iron Curtain who long to be free. Nor should we permit any international organization of which we are a member to compromise us in this regard.

At the time of Korean aggression the Soviet Union supplied the guns, tanks, ammunition and planes to make war against the United Nations Forces. And to make their disrespect of the United Nations charter complete, they publicly admitted it.

At that time I urged that steps be taken to expel the Soviet Union from membership under article 6.

Article 6 — "A member of the United Nations which has persistently violated the principles contained in the present Charter may be expelled from the organization by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council."

Or at the very least that they be suspended from the exercise of their rights and privileges under Article 5.

Article 5 — "A member of the United Nations against which preventive or enforcement action has been taken by the Security Council may be suspended from the exercise of the rights and privileges of membership by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council. The exercise of these rights and privileges may be restored by the Security Council."

The question may be asked, "How is the Soviet veto to be avoided?" I believe it can be avoided by invoking a proviso of Section 3 of Article 27, where there is an issue clearly a violation of the Charter which relates to the specific settlement of disputes under Chapter VI.

Article 27 — Sec. 3 — "Decisions of the Security Council on all other matters shall be made by an affirmative vote of seven members including the concurring votes of the permanent members: provided that, in decisions under Chapter VI, and

VI, and under Paragraph 3 of Article 52, a party to a dispute shall abstain from voting."

If the Soviet Union makes a point of order that they are exempt let the point of order be overruled by the Chair and sustained by the other Security Council members.

At this point the Soviet Union might decide to "walk out" as Hungary did last December.

If the action of the U. S. S. R. during the Korean and Hungarian conflicts are examples of what we must contemplate for the future, the United Nations will have a better chance of survival without the Soviet Union than with it. I believe this to be the case.

How can any nation ignore the moral issue involved in Soviet destruction of freedom in Hungary and want sanctions applied in the case of troubles in the Middle East. What organization can survive such a double standard? Either we have a system of law and order or the doctrine of might makes right is recognized. Communism cannot be allowed to place itself above international law of God given moral law.

Nations can die while delegates talk. In World War II Holland was attacked and surrendered to Nazi Germany in six days, Belgium in twenty days.

From October 27, 1956, to January 10, 1957, a period of seventy-six days, the General Assembly passed ten resolutions while freedom in Hungary was strangled to death and the United Nations stood impotent.

The Soviet Government is not entitled to sit among the civilized nations of the world. Their record of brutality and broken agreements cannot be disputed.

Our President Abraham Lincoln said:

"Fellow Citizens, we cannot escape history... the fiery trial through which we pass will light us down to the latest generation... we, yes even we here, have the power and bear the responsibility... in giving freedom to the slave we assure freedom to the free... we shall nobly save or meanly lose this last best hope on the earth."

MICHIGAN FARM CHEESE Dairy, Inc.

FOUNTAIN, MICH.
Telephone: Fountain 2301

John Andrulis, President
Angie Andrulis, Vice-President

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški sūriai.
Užsisakykit, tada patys įsitikinsite.
Taip pat gaminam didelius sūrius subuvimams ir kitoms progoms pagal užsakymą.

From the Lithuanian Poets

THE WATER-LILY (Vandens Lelija)

Kazys Binkis (1893-1942)

*Upon a reed-pond in a meadow,
Like moonlit snow all pale and gleaming,
Once bloomed a silver water-lily,
Upon a reed-pond in a meadow . . .
Sunshine or rain, it lay there stilly,
Speared in with reed-shafts, deeply dreaming,
Upon a reed-pond in a meadow,
Like moonlit snow all pale and gleaming.*

Translated by W. K. MATTHEWS

THE ENGLISH LESSONS

By MAGDELANA EGGLESTON

The weeks passed pleasantly enough. Dean came every Sunday, on horseback when the weather was fine, if not, then in one of the cars, to the old delapidated farm at the far end of the Livingstone Range valley. Sometimes he would run over in the evenings, choosing a time when the work in the fields and around the cattle and buildings was completed.

Mrs. Jankus didn't take part in the lessons. Dean asked Mr. Jankus why.

"She not want English. She no go no place. She say she too old. She stay home. She no want!"

Dean shrugged his shoulders, not saying anything. This was nothing new. It was quite common with many of the older generation. They felt too far behind the times to bother with new customs and new ways.

But the young sons were eager, and since they already knew a little English, it was easy to work with them. Rummaging up in the attic at home Dean found some of his old school-books, Primers and First Readers, and these he took with him. They were old-fashioned now, but simpleness of language was what he wanted.

One after the other, the boys read to him, hesitatingly, laboriously, their tongues having difficulty with the new sounds, the new consonants. Sitting there with pad and pencil, Dean listened, jotting down the words giving them the most difficulty, never interrupting, for then their embarrassment became acute, almost unbearable to them and to him. Afterwards came the ceaseless drill.

"John, the word is *has*, not *'as*, *h*—you must say *huh*—just like breathing *har!*" Dean took deep breaths, as though he'd been running. The boys saw what he meant, "Say it again, please. *Helen has a red apple.*"

"Not *'opple*, Frank, but *apple*. Like this. Open your mouth wide, and say *a-a-a*."

So it went, over and over again. Dean tried not to make the lessons too long, for he felt too many new words all at once were overpowering. This wasn't always easy to do, for they were eager, quick to learn, avid for more.

With Marija it was a different problem. Knowing no English at all posed difficulties right from the

very beginning. Dean had never done anything like this before, and he wanted so very much to be of real help. Many times he asked himself if he were in a new country, not knowing the language at all, what would be the things he would want to know first? It was natural to see it would be the every day things. In the process he simplified his own speech.

He began with *hello*. She got that one quickly enough, *h* and all, for she heard him use it to her brothers, who responded likewise. Also it seemed to be the greeting of the country for she heard it many times on her infrequent trips to Macleod. At first one of the brothers stood by for translating purposes.

"Good morning, Marija!"
"Good morning, Mr. Sutton!"
"How are you this morning, Marija?"

"I am well, t'ank you Mr. Sutton."

"Marija, the word is *thank*, not *t'ank*. Tongue between the teeth, like this!" John translated, Dean showing her.

Her full red mouth curved around *thank*. She didn't quite get it, but for the moment Dean was satisfied. The polishing could come later.

"What are you doing this morning, Marija?"

"I go to town."

"What are you going to buy?"
"Mr. Sutton, I am going to buy some sugar, coffee, rise..."

"Rice, Marija. Say *rice* — easy. Not so much *s*."

"*Ri-sce!*" She almost had it.

"What else are you going to buy, Marija?"

"I am going to buy bananas, oranges, wit' egg mauney!"

"Money, Marija. Say it quick. Money!"

"Money."

"That's good, Marija!" He turned his slow smile on her.

"What else, Marija?"

"That's all!"

"Then what will you do?"

"I go home."

"You like movies?"

"No."

"You like town?"

"No."

"Why?"

"I dunno."

"What you like?"

"I like here!"

"You mean the farm?"

"Ya—I mean ye—ss!"
"You will have nice place when all fixed!"
"Ya—yesss. That's what I like! Nize farm. Good farm!"

"Hello, Marija!"
"Hello, Mr. Sutton!"
"How are you this afternoon, Marija?"

"I'm very well, t'—th—ank you, Mr. Sutton!"

"What did you do to-day?"
"I clean house."

"You clean — what — in the house?"

"I clean floor."

"What did you do to the floor?"
"I scrub. Nize and clean. See?"

"Yes. Very nice. What else?"
"I scrub table too. I vash vin-

dows."

"W, Marija. Not *v*, *w*. See my mouth? Try it again, please."

"I vash windows!"
"Not *v*, Marija. *w*!"

"D—th—ats what I say! I make mouth like yours. I say what you say I should say! I vash windows!"

"We'll let that pass for the moment! What else did you do?"

"I look at the hills."
"Yes?"

"I look at the land."
"Which do you like the best, Marija?"

"Land."

"Why?"

"In Lithuania we was poor. We had nothin'. Then the war. It was hard. Such hardships — nobody ever know — I no want to talk about it — — —"

"Of course not, Marija. Why do you like the land better than the hills?"

"For me it is always de land. De hills is not for me! But de prairies! I like de way de land rolls and rolls and rolls right up to de sky, like de wather in de Baltic. Wheat, t'ings to grow. Cattle. More land de better!"

"Why, Marija?"
"What else is there, Mr. Sutton?"

"Don't you think it is time you called me 'Dean'? I call you Marija. I don't say Miss Jankus. Please call me 'Dean'!"

"Yes — — — Mr. — — Dean!"
"That's better, much better!"

"Good evening, Marija."

"Good evening, Mr. — — Dean."

"Good! I was afraid you would forget!"

"No Dean."

"How are you this evening, Marija?"

"Ver' wel, t'ank you, Dean! And you?"

"Very well, thank you, Marija. What did you do today?"

"To-day I work in de fields wid my brudders. So dry the air we pick potatoes, bags and bags and bags. You look ver' tired, Dean! Your modder, she is o. k."

"Mother is getting along just fine, Marija! Yes, I'am tired, but in an excited kind of way!"

"What you mean?"

"I saw a picture to-day, which I never saw before, and it told me a lot!"

"You went to picture show?"

"No, no, Marija!"

"You spik fonny, Dean."

"I rode over early to-day, and sat on the hill waiting for your broth-

ers to finish their work before I came over to the house. Then I saw you there, too!"

"But dat is nothin', Dean. I vork in fields many times."

"O, I know that too, Marija. But I never saw you doing it!"

"You no see voman vorking in field before?"

"W, Marija, not *v*! Sure, I've seen women working in the fields before, but I never saw you before!"

"I know not what you mean, Dean!"

"Maybe I can explain. Other times when I come to house, you are always ready for lesson, or busy with things to do, like cooking or sewing. You look like a little girl, your cheeks red and fat, your eyes shining, your braid tied with a red ribbon. You look — — so — — so small and helpless, like — like — a little jack rabbit running around its hole."

"Me? Small, no help — — —!"

"Let me finish, please! When I saw you out there in the field, at first I didn't know it was you! I though maybe it was some friend or relative come from some place. And then you stood up from picking the potatoes, and I saw it was you. The sun was almost behind you, and your black hair was alive with gold and red and blue even at that distance."

I could see your bare, brown legs in their torn, rolled up jeans. But it was the way you stood, looking out over the land! You seemed a part of the earth, you looked as though you belonged to it! You seemed to have grown three or four sizes larger, you belonged to the whole picture! How beautiful you were, how strong, your bare feet planted into the soft earth on which lay the dusty potatoes, legs far apart, shoulders back, face lifted to the cooling fingers of the west wind!"

"Dat's foolish talk, Dean. You make me feel — how you say — silly!"

"Stop interrupting me, Marija! It isn't foolish, it isn't silly! I wanted to run down that hill, into that field, take you in my arms! Imagine! After all these weeks together, I never noticed you until to-day!"

"You talk so — so fonny, Dean! I don't understand — — I — —"

"Will you marry me, Marija?"

"O — — O — — yes! YES! T'ank you, Dean! T'ank you ver' much!"

Mrs. Eggleston says of her forthcoming novel:

— The reason I choose the themes I do to write about is because I'm trying to write Canadiana. No other Canadian writers have tackled the theme of the immigrant in the pioneer coal fields of western Canada, and having grown up on the fringes of this period in Canada's growth, I want very much to get it all down on paper to the very best of my ability before it passes into complete oblivion.

These pioneer peoples, regardless of nationality, creed or color who tamed Canada's wilderness, and made things a great deal easier for those coming after them, are a wonderful group of people. I hope all my writings will be in tribute to them!

Intellectuals, scholars, etc. except in rare instances, are missing from the Canadian pioneer scene, particularly in the settlement of western coal-mining communities. Some of our early Canadian writings show why. In the rigors of colonization, there is no place for them. The pick and shovel work has to be done first.

Congressional Record

United States
of America

PROCEEDINGS AND DEBATES OF THE 85th CONGRESS, FIRST SESSION

Vol. 103

WASHINGTON, THURSDAY, FEBRUARY 14, 1957

No. 25

Senate

Congress Marks Lithuanian Independence

U. S. Senators and Representatives of the 85th Congress made formal statements in observance of Lithuanian independence day.

Some of their remarks are given here and are set down in extenso in The Congressional Record of Feb. 14, 1957.

Rev. Joseph J. Valantiejus, of St. Joseph's Lithuanian Parish, Waterbury, Conn., offered the following prayer:

Almighty God, Lord of justice and mercy, look down with favor upon us gathered here in the observance of the Independence Day of Lithuania, the land of our fathers—or, rather, in the memory of an independence that today is denied her.

Mr. Purtell. Mr. President, Saturday of this week will mark the 39th anniversary of Lithuanian independence. Americans of Lithuanian descent and those of Lithuanian lineage throughout the free world will mark the day with appropriate prayers and ceremonies.

In Lithuania itself, the valiant people of the great land, yoked by Communist brutality, will hold no public observances. Rather, there will be private devotions in the heart of each citizen as he prayerfully rededicates himself to the day when Lithuania will once more take her place in honor and dignity among the free nations of the world.

Mr. President, Lithuania — the first victim of Soviet aggression — remains unconquered and unpossessed. Her spirit, gleaming with a desire for freedom, shines through the somber blackness of the Iron Curtain...

We in America, and all of us in the free world, must help to sustain these people in their period of trial and oppression. We must continue to assure them of our deep and continuing conviction that they will be restored to their rightful place in the world as free men and women...

Mr. President, let us note this anniversary of Lithuanian independence with renewed determination to pursue our efforts in behalf of the enslaved peoples of the world toward the day when the curtain of slavery shall be lifted and the sunlight of freedom shall shine undimmed throughout the world.

Mr. Johnson (Texas). Mr. President, a country which is dedicated to freedom should always pause to observe the great anniversaries of freedom. One of those will take place this Saturday — the day which Lithuania won its independence.

Mr. Ives. ...But so long as the spirit of freedom lives in the Lithuanian homeland and is fed by sympathy and support from America, Lithuania lives. We have seen in the past year how indomitable the spirit of freedom is. From that spirit, combined with the prayers and assistance of the people of the free world, will come inevitable the restoration of the Republic of Lithuania to the commonwealth of free nations.

Mr. McNamara. Yet her spirit persists, and today all freedom-loving people join in the Lithuanians' hope of the eventual realization of their aspiration to resume their existence as an independent

republic. The free world will never accept the Soviet annexation of Lithuania, and we share the spirit of freedom that exists within them, and the hope that the day of liberation is not far distant.

Mr. Douglas. The whole history of the Lithuanian people gives testimony to this fact; the very character of the people makes certain this will happen (bid for freedom) as surely as day follows night.

Let us all hope that we will not be called upon for many more years to commemorate Lithuanian national independence day with an alien power in control of that brave little nation.

Mr. Capehart. We are happy to have so many fine citizens of Lithuanian descent in this country of liberty, and we share their earnest hopes for a return to freedom of the country of their origin. I know that our Government, guided by high principles of human dignity, will continue its efforts to bring release to the captive peoples of the world.

Mr. Smith (New Jersey). The United States, however, continued to recognize the independence of the Lithuanian nation because our Government and its citizens know full well that the present status of Lithuania was brought about by brutal aggression and without the consent of its people. ...we look forward with hope to the day when they will once again proudly enjoy their ancient rights and freedom.

Mr. Saltonstall. We in the United States, who believe in the right of all peoples to self-determination, are hopeful that the day will soon come when Lithuania will once again proudly achieve the liberty and independence to which she is so eminently entitled.

Mr. Javits. Mr. President, I should like to join my colleagues in what they have said on the occasion of the 39th anniversary of Lithuanian independence. The rape of Lithuania may prove to be one of the events which will undo Soviet Russia, because it demonstrates not only Communist colonialism, but brutal Communist colonialism.

Mr. Case (New Jersey). Since Lithuania was incorporated within the U.S.S.R. more than 500,000 Lithuanians have become victims of Soviet genocide with estimated thousands going into exile each month. These obvious difficulties have constantly plagued the Russian Communists within Lithuania, so that the complete sovietization of Lithuania has proved impossible. And the Soviet Union has admitted the repeated setbacks within Lithuania.

On the other hand,... We repeat again, as we have so often done in the past, that the United States does not and will not condone the abuse of a nation's spirit or the perpetuation of injustice. We, therefore, fervently pray for the restoration of political independence.

Mr. Feighan (Ohio). Mr. Speaker, ration of Lithuanian freedom and I have asked for 1 hour's time in order that we Members of the House may give appropriate recognition to Lithuanian National Independence Day which is being commemorated in most countries of the free world. Many Members of Congress intend to make a statement with reference to this historic occasion. ...It is significant that up until now our Department of State has not recognized the illegal takeover and Russian occupation of Lithuania and her sister Republics of Latvia and Estonia. Moreover, we have maintained diplomatic relations with the governments in exile of all 3 Baltic nations. ...but it also is extremely dangerous when thought of in terms of the trend toward official support of so-called national communism or independent communism.

Suppose the communist regime in Lithuania should suddenly — and of course, with the approval of the Kremlin, declare itself to be based upon the concept of national communism or independent communism and then seek full diplomatic recognition from the United States. ...That sellout will be condemning them to the degrading slavery of "national" or "independent communism". Lithuania is deserving of a far better destiny than that which some of our policy planners in the Government have marked out for her. She deserves and must get nothing less than complete freedom and absolute national independence. On this commemoration of Lithuanian National Independence Day it would do all of us well to bear this in mind and to make certain that the just due of a great nation shall be accorded Lithuania.

Mr. McCormack. It is vitally important that our country formulate a policy to bring hope to those people, not only hope but to bring to those people aid and assistance in their struggle for liberty.

So this is the fight of men and women everywhere who want to be free. They are the Patrick Henrys of today, "Give me liberty or give me death."

Mr. McDonough (Calif.). It seems to me that we should make a move through the United Nations, as one of the powerful nations of the United Nations, to demand that nations

like, Lithuania, Estonia, Poland and others have their individual representation in the United Nations rather than to be blanketed under the umbrella of Soviet Union control and domination, that they may be privileged to express their views in the council of the United Nations as an individual nation without that control by Russia over them at all times.

Mr. Heseiton. We in the United States have never acceded to the domination of Lithuania by the Soviets.

The melting pot of Europe was never able to mar their identity. Unlike most of the peoples of the world they have retained their separate racial characteristics through centuries of settlement, conquest, occupation, insurrection, expansion, international union, partition, massacre, and dispersion.

These are the people whose nation, dating from the Middle Ages, has emerged from repeated attacks of powerful enemies. They have typified the cause of liberty; they have championed freedom through the centuries.

These people, who won their latest independence after World War I only to suffer Communist oppression with World War II, have withstood the upheavals of history. They are certain to emerge again in enduring independence and in final freedom.

Mr. Lipscomb (Calif.). Mr. Speaker, I wish to pay tribute to the patriotic and freedom-loving Lithuanians throughout the world, who on February 16, 1957, will observe the 39th anniversary of their national independence... Let us hope and pray that soon the Lithuanians will once more become the masters of their fate, and in a free Lithuania celebrate independence day.

James Roosevelt (Calif.). ...We who live in America salute the freedom-loving people of Lithuania on this occasion of their independence day. We salute them with knowledge that the world will not be permitted to forget that they live under Soviet domination. We salute them with our renewed devotion to fight the threats to liberty that may arise in our own land. We pray that they may be strengthened to bear the harshness of foreign totalitarian rule and that God, in his infinite mercy, may lighten their burden.

CONTINUED ON PAGE 23

LITHUANIAN MAPS

Now available to Lithuanian Days readers

• BOOK MAPS WALL MAPS •

Multicolored map of Lithuania, with insets of Lithuania in the Bronze and Iron Age and Lithuania in the 15th century, showing place-names, waterways, cities, lakes, etc. This is the definitive map of 1939.

Compiled by J. Andrius,

with the technical assistance of Profs. A. Salys, Stp. Koiupaila, K. Pakštas, Drs. M. Brakas, M. Gimbutas, and A. Šapoka.

Only a limited supply available.
Wall map, approx. 35x46: \$4.50
Book map, in folder: \$3.50

LITHUANIAN DAYS

9204 So. Broadway, Los Angeles 3, California

GENERAL RECALLS TALKS WITH HITLER AND STALIN

GENERAL STASYS RAŠTIKIS, now a member of the Lithuanian faculty at the Army Language School in Monterey, Calif., is the author of a best-selling two-volume memoir entitled "In the Wars For Lithuania", vol. II of which will be printed by Lithuanian Days Publishers this year. This biographical sketch appeared in the Monterey Peninsula Herald and was written by Bob Radcliffe. Because the article is of timely interest the Editors reprint it here.

A man who once talked face-to-face with Stalin and Hitler now teaches American boys at the Army Language School.

He is one of the few men still living to have talked with both these notorious world figures, who themselves seldom talked with anyone besides their henchmen.

His book about Lithuania's losing struggle for freedom against giant neighbors has just been published in his native language.

Raštikis told his story with a diplomat's even voice, occasionally groping for the precise word in English...

"Stalin spoke to us as a tyrant school master would to his school boys... Hitler monopolized the conversation, he would have gone on talking two hours had there been time."

In their conversations with Raštikis, both Stalin and Hitler, true to the ways of dictators, tried to "win" Lithuanian friendship with threats.

Raštikis did not quite realize at the time that Stalin's and Hitler's words were a death sentence for his little country.

After the Nazis had grabbed the Baltic port of Memel from the Lithuanians in March, 1939, the Germans turned the other cheek and invited the Lithuanians to Hitler's 50th birthday party in Berlin.

It was at a reception following the birthday parade — a show of military might designed to intimidate neighboring nations into docility — that Raštikis met Hitler.

The Reichs Chancellery was aglitter with top military and diplomatic brass and Hitler moved from one group to the next. When he shook hands with Raštikis and the Lithuanian foreign minister, Hitler came immediately to the point, bringing up the seizure of Memel himself.

"Maybe you aren't satisfied with it," Hitler said with ironic understatement, "but you must understand it is an old German port and it will be important to us."

Hitler's fanaticism flashed out as he talked to the Lithuanians. "His face was red, his hands were quivering, his voice climbed to a high pitch — he spoke with the fervor he might use at a Nazi rally."

It was October that same year, 1939, that the Lithuanians were invited — summoned — to Moscow to go through the motions of negotiations to permit Soviet troops to occupy Lithuania. From the start it was clear to Raštikis and his three fellow countrymen that there could be only one outcome of the talks.

Following the combined Nazi-Russian destruction of Poland, Stalin served an ultimatum on tiny Lithuania demanding military bases for Soviet troops.

Characteristic of the devious thinking of Communists, each of the Kremlin talks began near midnight and lasted through the early hours of the morning. Stalin joined Molotov in the talks when the Lithua-

nians grew obstinate in the face of the Russian demands.

"You don't know what exits between Hitler and me," Stalin shouted at the Lithuanian foreign minister. And then he told the shocked Lithuanians that the Nazis were going to seize a valuable slice of Lithuania and the Russians were not going to object.

With that, the Lithuanians realized there was no chance of dealing with Stalin to forestall Russian occupation. Now all they could do was to try to talk the Russians out of flooding the tiny country with Russian soldiers.

Raštikis took over the bargaining with Stalin. The Russian dictator insisted on 70,000 soldiers, Raštikis proposed 12,000. Gradually they revised the figures until finally Raštikis was forced to agree with Stalin's demand for a 20,000-man occupation force.

"Don't be afraid, we're your friends," Molotov said as he and Stalin watched the signing of the agreement.

But the next July the Russians invaded the country with 80,000 troops. Since then Lithuania has been under the heel of dictatorships, with the Germans driving out the Russians and then the Reds sweeping back again. They are still there.

From that July morning, through World War II, stretched years of hiding, flight and imprisonment for Raštikis and his wife, who had been released from a Russian prison by the Germans. Their children were lost to them forever. Eventually they made their way to a peaceful life in Monterey.

Congress Marks...

CONTINUED FROM PAGE 22

Mr. Philbin. Mr. Speaker, it is fitting that the House should pause on this day to join with Lithuanian people and other lovers of freedom throughout the world in celebrating Lithuanian Independence Day.

...Lithuanians here in this country have won the respect, esteem, and regard of all our fellow citizens for their unflinching loyalty throughout the years, in war and peace, to the free principles for which our own great Nation stands.

...Lithuanian-Americans are among our foremost citizens in every field, and I am proud indeed to acknowledge and laud the striking example of fine Americanism which they furnish to all our fellow citizens.

...In my view the nation that has them for citizens is indeed fortunate, and the people who have them as neighbors all attest to their splendid personal qualities and their inexcelled patriotism and devotion to the truths of freedom.

By our words here, as well as by our official action, let us provide them with the assurance that this great free Nation will ever be interested in and concerned with the rebirth of their freedom and the restoration of their democratic gov-

GENERAL STASYS RAŠTIKIS at Hitler's 50th birthday in Berlin, 1939. Raštikis met the Fuehrer face to face and came away with the impression that the Nazi leader was an egomaniac.

GEN. STASYS RAŠTIKIS Berlyne 1939

ernment, that we pledge ourselves anew to the principles of self-determination and to aid and assist in every way we can in the reestablishment of free institutions and their afflicted country.

Let us make it clear again on this great day to the oppressors of Lithuania that free men and free women everywhere will never cease their efforts until freedom once again is restored to the great Lithuanian nation and the other helpless, defenseless peoples suffering under the cruel, heartless lash of Communist tyranny.

Mr. Kluczynski. Mr. Speaker, only a quarter of a century ago the great President Wilson, when drafting his 14 points for the newly established League of Nations, did not forget to bring Lithuania with the other neighboring countries into the family of all sovereign states. We did not forget her when the Atlantic Charter was drafted and its meaning referred just as much to her as to Poland, Estonia or Latvia. I can see no reason why we should forget her today.

...It seems incredible that the fate for the Baltic States has so far been sealed and the fact that they are mere republics of the U.S.S.R. has been taken for granted. Isn't there anyone in the present administration who has courage enough to ask the Soviet leader, point blank, how long they intend to play their game?

GEN. STASYS RAŠTIKIS, author of the best-selling memoir "In the Wars For Lithuania", lectures in the Lithuanian language at the Army Language School in Monterey, Calif. A Monterey newspaper carried an article on Raštikis, which is reprinted on this page.

GEN. STASYS RAŠTIKIS, Monterey, Calif., Kariuomenės kalbų mokykloje pamokos metu. Platų pasikalbėjimą su gen. Raštikiu įdėjo vietos am. laikraštis. Čia dedame keletą to pasikalbėjimo ištraukų.

m., pakviestas dalyvauti Fuehrerio 50 metų sukakties minėjimo iškilmėse, susitiko su Hitleriu akis į akį ir iš pasikalbėjimo patyrė, kad tai žmogus, kuris nieko daugiau nepripažįsta, kaip tik save.

Isn't there anyone dealing in an official capacity with the Soviets who will finally ask them whether they are trying to annihilate the peoples of these states just as much as Hitler tried to annihilate the Jews?

Today, on the occasion of the 39th anniversary of Lithuania's independence let us think again before it is too late. Let us keep our honor and the promises given years back, and long ago, and let us pray that Lithuania and the other Baltic States shall find themselves among the other free nations in a free world.

Students and the general reader will be interested in knowing that there is now available a

**NEW
ENGLISH-LITHUANIAN DICTIONARY**
with approximately 20,000 entries,
compiled by V. Baravykas, published by

TERRA.
Partial list of contents includes abbreviations in use in England and the U. S., geographical names and proper names.
368 pp. \$4.00

This dictionary is available direct from
Lithuanian Days Publishers,
9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

VIDA M. LŪŠYTĖ and IRENA SANDANAVIČIŪTĖ present gift in name of BALF (Lithuanian relief organization) to NCWC director Msgr. E. E. Swanstrom for that organization's help.

NCWC direktoriui Msgr. Edward E. Swanstrom Balfo vardu įteikia dovaną Vida M. Lūšytė ir Irena Sandanavičiūtė. Šių metų pradžioje Balfo dir. dr. Končius aplankė kard Spellmaną ir NCWC dir. Msgr. Swanson, padėkodamas už gausią paramą ir apdovano-damas lietuviškais liaudies meno dirbiniais.

LIETUVIŲ R. K. SUSIVIENIJIMAS AMERIKOJE

Išduoda moderniškų gyvybės apdraudos ir sveikatos bei sužeidimų nario pažymėjimus (certifikatus).
Aplikantai nuo 16 iki 40 m. amžiaus ir nuo 500.00 iki 2,000.00 gyvybės ap-draudai priimami be medikalinės egzaminacijos.
Įsirašymo ir informacijų reikalų kreipkitės į savo kolon. kuopą ar centrą:
Lithuanian R. C. Alliance of America
P. O. Box 32, 73 E. South St., Wilkes-Barre, Pa.

LITHUANIANS MEET WITH GOV. FOSTER FURCOLO as he signs proclamation naming February 16 as "Republic of Lithuania Day" in Massachusetts. Observing the ceremony, left to right, are: William V. Gorski of So. Boston, Governor's assistant press secretary and Knights of Lithuania member, Joseph Arlauskas, also of So. Boston, national director of American Lithuanian Council, Anthony O. Shallna of Cambridge, Honorary Consul, John J. Grigalus of South Boston, national vice-pres. of American Lith. Council, Stanley Michelson of Milton, Lith. newspaper editor, and Anthony Matijoška of Dorchester, council member.

LIETUVIAI pas gub. Furcolo gauna proklamaciją, Vasario 16 dieną skelbiančią Lietuvos Respublikos Dieną.

LITHUANIAN CITIES IN STAMPS. 1. Vilnius, capital of Lithuania. 2. Cathedral in Kaunas. 3. Kaunas, Lithuania.

LIETUVOS MIESTAI PAŠTO ŽENKLUOSE. 1. Vilnius, bendras vaizdas, 2. Kauno ka-tedra, 3. Kaunas, bendras vaizdas.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By A. BERNOTAS, Waterbury, Conn.

IV

There are few large cities in Lithuania. The largest is the capital Vilnius (pop. about 210,000 in 1941), founded in the 14th century at the conflux of the rivers Neris and Vilnelė. This is one of the oldest Lithuanian cities and was at all times the national capital.

There are many beautiful churches in Vilnius, some of them singular works of art, together with fine old structures of many types. At the meeting of the two rivers the ruins of Gediminas Castle still stand. In ancient times Vilnius was a very famous city, but in later days it declined abruptly. It has no major industry, except for small-scale production in furs tobacco, furniture, oil, iron, publishing, etc. Vilnius has an airport and a radio station. The environs of the city are very pretty.

Kaunas, with about 158,000 pop., is also an old city, founded at the conflux of the rivers Nemunas and Neris. During the Russian occupa-

tion the city was rundown and was principally a fortress. On the occupation of Vilnius by the Poles, Kaunas was the provisional capital of Lithuania until 1939. At that time the city was much grown and improved, with new buildings, streets, bridges and transportation systems by rail, ship and air. Kaunas became a center of administration, education and industry, the latter manufacturing wood products, tobacco, beer, candy and chocolate, paper, preserves, dressed meat, textiles, rubber, machines and iron.

The city has a university, many schools, a radio station and an airport.

The outskirts are beautiful.

Klaipėda (Germ. Memel), which had a population of about 50,000, is the only Lithuanian seaport. The city was founded in the XIII c. by the German Crusaders. Being within the confines of Lithuania, Klaipėda flourished. Through Klaipėda passed 90% of all Lithuanian imports and exports. The city has shipyards and factories manufac-

1. Lighthouse at Klaipėda; 2. The harbor of Klaipėda, Lithuania.

1. Klaipėdos švyturys. 2. Klaipėdos uostas.

turing cellulose, textiles, processed foods, etc. There is a fishing harbor as well (another is located at Šven-toji, near the Latvian border).

The Klaipėda country is known for its beach resorts.

Šiauliai, a city of 32,000 population, is an important communications center. There are factories manufacturing leather, beer, candy, bicycles, etc.

Panevėžys, population 27,000, has a sugar industry, meat processing, mills and yeast.

Other larger cities of Lithuania: Marijampolė (15,000), Ukmergė (14,000), Tauragė (11,000), Alytus (10,000), Vilkauskis, Telšiai, Raseiniai, Biržai.

Some Lithuanian cities were occupied by the Poles: Gardinas, Lyda, Seina, Suvalkai.

Noteworthy among Lithuanian resorts are Palanga on the Baltic coast, Birštonas and Druskininkai, widely known for their medicinal mineral waters.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Lithuanian painter J. Pautienius won the popular award at an art exhibit at the Chicago Navy Pier. The painting, an oil landscape entitled The Orchard, was voted the best liked by 25,000 viewers who saw 3,000 canvases in all. Pautienius was also awarded a \$300 cash prize.

● Miss Florence Korsak, of Los Angeles, Calif., gave a concert at St. Casimir's Parish Auditorium on Jan. 27. Miss Korsak's recital included a full program of arias from various operas and Lithuanian folk songs. A group of family friends were received at the Korsak residence after the concert.

● Comes to America from behind the Iron Curtain. Mrs. A. Pavilaniš arrived recently in New York by plane from Russia. She is 68 years old, lived in Kaunas, and reached this country by way of Moscow and Stockholm. She was released from the USSR through the efforts of her daughter Jadvyga. Dr. Pavilaniš, a son, is professor at a Canadian university.

● Laima Leonaitytė, of Beverly Shores, Ill., was invited by the Parents and Teachers Assn., to give an address on Communism and Fascism. Her first hand experiences were of such interest that she has been invited to speak by other clubs and organizations.

● An issue of the 1956 art publication "The Freelancer" carried full-page coverage of Lithuanian painter E. Krasauskas. Pictured with Krasauskas were some of his projected Lithuanian stamps.

● Algimantas Motekaitis, cellist, Los Angeles, Calif., with Richard Leshin, violinist, and Adeline Leshin, pianist, performed a concert of works by Arensky and Prokofieff at the Los Angeles County Museum on Feb. 3. The music was broadcast over local station.

● Lithuanians were well represented at an industrial exhibit given at the Palais de Commerce in Montreal last year. There were two Lithuanian booths. A. Tamošaitienė showed her handwoven rugs, A. Veselkienė her curtains and national costumes, and B. Abramonis his wood carvings. Two young artists, V. Remeika and Irena Šimonytė, exhibited their paintings.

● Administrator of the Vatican's newspaper L'Osservatore Romano is Lithuanian clergyman Rev. S. Petraitis.

● Lithuanian Professors John A. Skarulis (Chemistry) and B. Žvirblis (Philosophy) teach at St. John's College in Jamaica, N. Y.

● Los Angeles Lithuanians honor patron St. Casimir. A full day's

MINISTER TO THE HOLY SEE S. GIRDVAINIS, followed by S. Lozoraitis, Jr., calls at the Vatican to pay his respects to Pope Pius XII on New Year.
MINISTERIS PRIE ŠV. SOSTO STASYS GIRDVAINIS vyksta pasveikinti popiežiaus.

A LITHUANIAN DANCING TROUP from Baltimore which took part in the Presidential inauguration ceremonies. Foto K. Stupuras

LIET. BENDRUOMENĖS BALTIMORES APYL. Tautinių šokių grupė, dalyvavusi JAV Prezidento Inauguracijos programoje. Grupei vadovauja D. Dulytė ir B. Brazauskas.

program beginning with ceremonial services in the morning and ending with a concert was held March 3, at St. Casimir's parish. The occasion was formally marked by a congratulatory resolution brought before the California State Assembly last week and presented to the parish by Blase A. Bonpane and by greetings from Senators William F. Knowland, Thomas A. Kuchel and Congressman Glen Lipscomb.

Aldona Stempužienė, Cleveland, Ohio, was guest soloist with St. Casimir's Parish choir under B. Budriūnas, following J. Andrius, who delivered an address on St. Casimir. An estimated 600 Lithuanians took part.

● The Rev. Juozas Valantiejus, pastor of St. Joseph's parish in Waterbury, Conn., gave the invocation at the opening of the Senate on Feb. 14. Rev. P. Činikas gave the invocation before the House of Representatives on the same day.

CLEM'S MARKETS

- Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.
- Importuoti lenkiški kumpiai.
- Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

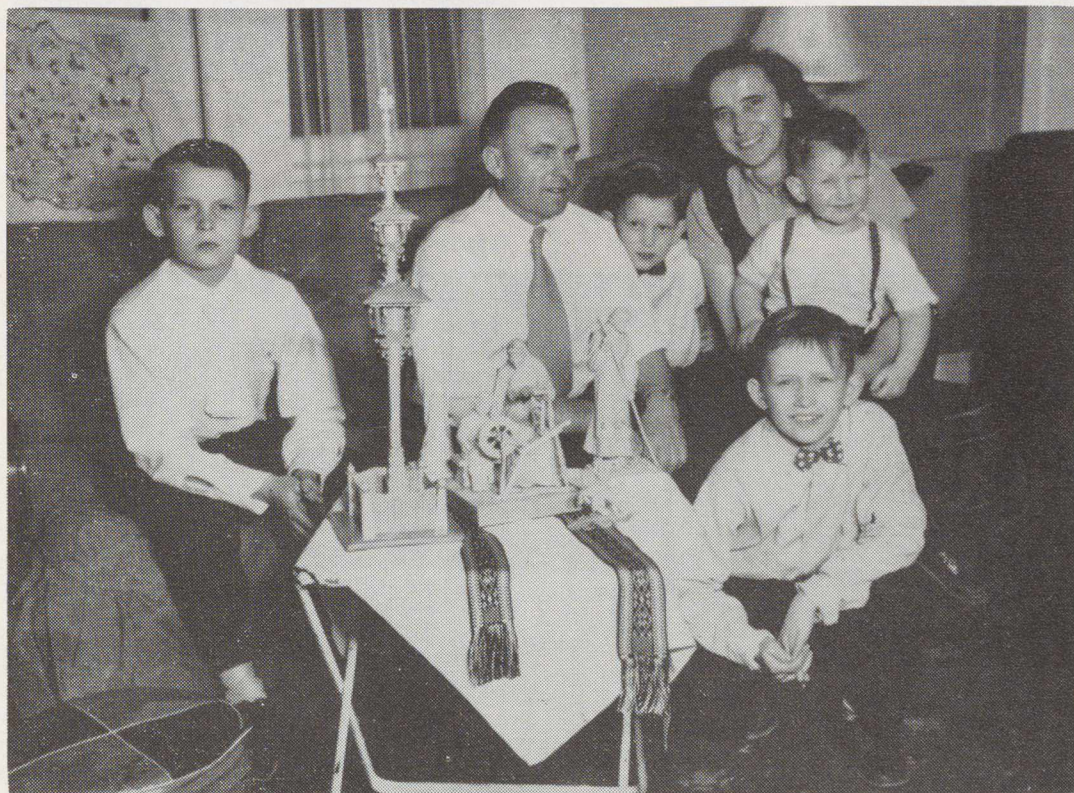
Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarieniems.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrius ūkyje, Mich. valstybėje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 1-9155

Clem Taberski, sav.

JUOZAS TAORAS, Pittsburgh, Pa., Lithuanian civic and social leader, with members of his family. (Foto V. Mažeika)

JUOZAS TAORAS, žymus Pittsburgho liet. veikėjas, savo šeimos tarpe. Iš kairės į d.: Martynas, Juozas, Bronius, Algirdas, Bronė Taorienė, Gintautas. Nuotraukoje matyti dalis lietuviškų liaudies meno dirbinių, kurių Taorai turi didelį rinkinį ir juo gražiai atstovavo lietuvių liaudies menui didžiosiose Pittsburgho tautybių parodose ir liet. metinėj dienoj.

GEROS ŽINIOS

Jūs galite siųsti savo artimiesiems į Lietuvą

DOVANŲ SIUNTINIUS

įvairių rūšių rūbus, vartotus ir naujus, medžiagas ir maistą.

Taip pat galite siųsti visokius vaistus.

PRISTATYMAS GARANTUOTAS.

Per visiems žinomą

ROUND THE WORLD TOURISTS

vienintelį atstovą Pacifico pakrašty.

WE 3-8491

334 No. Fairfax Ave. Los Angeles 36, Calif.

WE 4-7838

LEONARD ERINGIS, Chicago, Ill., accepts \$66.24 check from Ford Co. official for inventing new processing method on gas tank. Ford Chicago News ran a two-page spread on Eringis.

LEONARDUI ERINGIUI, dirbančiam Fordo fabrike Chicagoje, įteikia \$66.24 čekį už darbe išrastą pagerinimą. Fabriko laikraštis Ford Chicago News įdėjo dviejų psl. foto reportažą, vaizduojantį jo darbo eigą ir pavadino "Man with an idea".

LIETUVOS KNYGNEŠIO VARGAI

Marijonos Groinytės-Pelkienės paveikslas, pieštas ant lino audeklo, 16x18 inčių didumo. Spaudos atgavimo 50 metų sukakties proga jis padovanotas "Naujienų" redaktoriui Dr. P. Grigaičiui.

LITHUANIAN BOOK SMUGGLER
by Marijona Pelk.

MARIJONA GROINYTĖ-PELKIE-NĖ (buv. Stiklienė), Racine, Wisc., gimusi 1890 m., telšiškė, Latvijoje ir Lietuvoje dirbusi labdaros darbus, su scenos mėgėjais, buvusi rankdarbių mokytoja, nuo 1950 m. gyvena JAV ir šalia gėlių dirbimo, laisvalaikiais mėgsta piešti. Jos paveiksłai primena Roussaeau, grandma Moses ir panašių primityvistų

Čia dedame jos du piešinius, norėdami duoti pasireikšti mūsų liaudies talentams.

MRS. MARIJONA PELK, Racine, Wisc., a resident of the U. S. since 1950, paints in her spare time. Her work, two examples of which are given here, is reminiscent of Rousseau and Grandma Moses, who paint in the primitive style.

Plaukia sau laivelis...

MARIJONOS PELKIENĖS paveikslas ant juodo šilko.

Afloat in a Bark by Mrs. M. Pelk

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Amsterdam, N. Y.

WCSS — 1490 kilc.
Lietuviška programa
Sėkmadieniais 7—8 val. vakaro
Programos vedėjas — Juozas Olšauskas.
Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
Saturdays — 12:30 — 1:00
KALI— 1430 kc Radijo stotis
Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.
Reikalų vedėjas — George Rudelis, 5027 Zelzah St.,
Encino, Calif.
Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

Baltimore, Md.

Lietuvių Melodijos Valandėlė
Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles
Sėkmadieniais 12:30 - 1:00 vidurdienį
Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.
Phone SARatoga 7-7963.

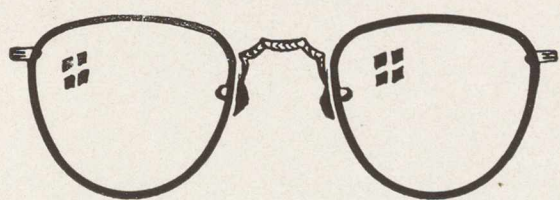
So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa
Boston 15, Mass - WBMS - 1090 kilocycles
Sėkmadieniais 12:30 iki 1:00 val. pietų metu
Vedėjas - P. Viščinis
31 Bunker Ave., Brockton 4, Mass.
Tel. Brockton 8-1159-R

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje,
veikianti nuo 1934 m. balandžio mėn.
Boston, Mass. - WBMS - 1090 kilocycles
Sėkmadieniais 12:00 iki 12:30 val. per pietus
Muzika, dainos ir Magdūtės pasaka
Direktorius S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. AN 80489

ROMA-ITALIJA

Circonvallazione Appia 158
Transliuojama kasdien
Trumposiomis bangomis
Vedėjas kun. V. Kazlauskas

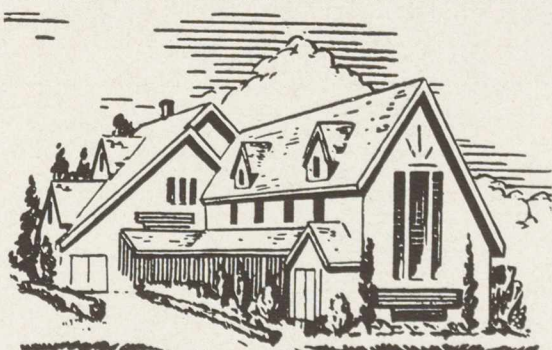

EYES EXAMINED GLASSES FITTED

DR. MICHAEL HOLLINGER

Optometrist

329 W. FIFTH STREET, LOS ANGELES, CAL.
Phone MUtual 1056

Pirma Lietuvių Įstaiga Los Angeles
COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namai

935 W. Washington Blvd. Los Angeles
Richmond 9-1061 Richmond 9-1062

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIOJAS

Paseo del General Primo de Rivera 25
Transliuojama kasdien
nuo 21 val. 30 minučių iki 21 val. 45 min. Lietuvos laiku,
31, 32, 42 ir 49 metrų bangomis.

Chicago, Ill.

Sophie Barcus Radio Hours
Chicago - WGES - 1390 kilocycles
Mo. - Fri. 8:45 - 9:30 A. M.
Sat. - 8:30 - 9:30 A. M.
Mondays (Lietuviškos vakaruškos)
7:00 - 8:00 P. M.
Sophie Barcus, 7121 So. Rockwell,
Chicago 29, Ill. - Tel. 42413

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas
Tėviškės Garsų programą transliuoja
kiekvieną penktadienį 7: —7:30 v. v.
per W D O K stotį banga 1260
Programos vedėjas — Juozas Stempužis
1203 E. 74 Street, Cleveland 3, Ohio
Telef. EX 1-2296

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"
Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
14926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sundays 1:00 - 1:30 P.M.
Director Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone BRoadway 32224

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda
girdime kiekvieną šeštadienį, 4:00—5:00 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)
Direktorius - Jokūbas J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J.
Tel. WAverly 6-3325

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles
Sėkmadieniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų
Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.
Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN MELODY HOUR"

WAMO — 860 on your dial
Pittsburgh's Country and Western Music Station
Producer and Announcer: Frank J. Saldukas
5915 Elwood St., Pittsburgh 32, Pa.
Assistant: George Žilinskas.

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai
CHUM - 1050 banga - Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais nuo 3 val. iki 4:15 po pietų
Programos vedėjas J. R. Simanavičius, 77 Salem Ave.,
Toronto, Ont., Telefonas OL - 1274

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New address:
HELEN MOCKUS 5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD, Calif.
New Telephone: NOrmandy 5-3351

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa Bendruomenės Balsas

Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles
Programa sėkmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų
iki 4 val.
Duoda kultūrinės bei politinės apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.

Pusvalandžius redaguoja redakcinis kolektyvas. Bendruo-
menės Balso reikalais rašyti: A. Gaigalui, 335 Titan St.
Phila.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles
Programa transliuojama kiekvieną sėkmadienį
9:30 iki 10:00

Pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St.
Pirm. pavad. Petras Armonas, 75 Clairmount St.
Skr. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.
Kasin. Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.
monas, A. Cieminis, St. Ilgūnas, Br. Krokys, H. Žemelis,
Vald. narys Albinas Apanavičius, 44 Barons St.
Programos vedėjai: D. Podelytė, P. Armonas, A. Cie-
minis, St. Ilgūnas, Br. Krokys, H. Žemelis, V. Žmuidzinas.

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS Washington 25, D. C.

Kas dieną pusės valandos programa Lietuvos laiku
girdima 19 val. 30 minučių trumposiomis
11, 13, 16, 19 ir 31 mtr. bangomis.
New Yorko laiku — 11,30 val., Melbourne — 2,30 ryto,
Buenos Aires — 1,30 p.p., Los Angeles — 8,30 rytą.
Programa kartojama Lietuvos laiku:
vidurnaktį — 24 val. — 25 ir 31 mtr. bangomis;
rytą — 7 val. 15 min. — 25 ir 31 metro bangomis.
15 val. — 11, 13, 16 ir 19 mtr. bangomis.
N. Y. 4 val. p.p., Melb. 7 val. ryto, B. A. 6 val. p.p.,
N. Y. — 11,15 vakare, Melb. — 2,15 p.p., Buenos Aires
— 1,15 val. naktį.
N. Y. 7 val. ryto, Melb. 10 val. vak. B. A. 9 val. ryto.
Los Angeles 1 val. p.p.

Europa

Kasdien pusės valandos programa Lietuvos laiku:
21 valandą — 16, 19, 31 ir 251 mtr. bangomis.
21 valandą — 16, 19 ir 25 mtr. bangomis.

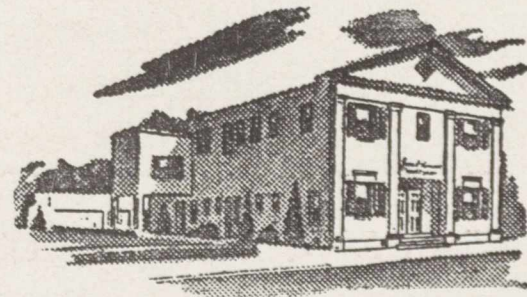
Programa kartojama 3 kartus:
N. Y. 4,45 val. pp., Melb. 7,45 val. ryto, B. A. 6,45 pp.,
Los Angeles 1,45 pp.
6 val. 45 min. ryto 19, 25 ir 31 m. bangomis;
N. Y. 10,45 val. vak. Melb. 1,45 val. pp., B. A. 12,45 n.
Los Angeles 7,45 val.
ir 15 val. 30 min. 19, 25 ir 31 metro bangomis.
N. Y. 7,30 val. ryto, Melb. 10,30 val. vak., B. A. 9,30 r.
Los Angeles 4,30 ryto.
Vasaros laiku JAV-se reikia pridėti vieną valandą

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"

Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.
Director Mrs. M. J. Colney
Assistant: Anthony Paluišis, Martin Kleinaitis
148 Grand St., Waterbury 5, Conn.

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

JONES & HAMROCK MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 13

NEW TELEPHONE NUMBER
Richmond 9-6091

RAMONA READS PHILADELPHIA MAYOR'S PROCLAMATION